

Opinnäytetyö AMK

Sosiaalialan koulutusohjelma

NSOSTK14

Kevät 2017

Teija Kauppi

”MEILLÄ OPITAAN TAITOJA ELÄMÄÄ VARTEN”

– Esite sisarusryhmästä Turun kaupungin
Vasaramäen päivähoitoyksikössä

Teija Kauppi

”MEILLÄ OPITAAN TAITOJA ELÄMÄÄ VARTEN”

- Esite sisarusryhmästä Turun kaupungin Vasaramäen päivähoitoyksikössä

Tässä raportissa kuvaan toiminnallisen opinnäytetyön kehittämishankkeen, jonka aiheena oli sisarusryhmien toiminta päiväkodissa. Kehittämishankkeen alkoi toukokuussa 2016 ja valmistui huhtikuussa 2017. Hankkeen toimeksiantaja oli Turun kaupungin Vasaramäen päivähoitoyksikkö. Kehittämishankkeen tehtävä oli lisätä ensisijaisesti perheiden tietoisuutta sisarusryhmistä ja lapsen oppimisesta eri-ikäisten lasten sisarusryhmässä. Tarkoitukseni oli tuoda esille sisarusryhmän monipuolisuus ja keskittyä erityisesti sisarusryhmän hyötyihin. Tavoitteeni oli, että tämän kehittämishankkeen myötä sisarusryhmän toiminta saisi näkyvyyttä.

Kehittämishankkeen tuotoksena syntyi sisarusryhmistä kertova esite, jonka tein yhteistyössä toimeksiantajani kanssa. Esitteen tekemiseen hyödynsin kirjallisuutta sekä kyselyä, jossa kartoitin työntekijöiden näkemyksiä sisarusryhmästä. Esitteessä kuvasin sisarusryhmän toimintaa niin yleisesti kuin yksikön tasolla. Lisäksi nostin esille, millaisia asioita lapset oppivat ja opettavat toisilleen sisarusryhmässä.

Esitteen tarkoitus oli palvella ensisijaisesti uusien perheiden tarpeita, sillä perheille sisarusryhmän toiminta on osittain vierasta. Esitteen tavoite oli auttaa uusia asiakasperheitä ymmärtämään sisarusryhmän toimintaa ja auttaa uutta työntekijää sisarusryhmään perehdytyksessä. Lisäksi esitteen tavoitteena oli olla hyödyksi työyhteisölle.

ASIASANAT:

sisarussuhteet, sisarusryhmä, varhaiskasvatus

Teija Kauppi

“WE WILL LEARN SKILLS FOR LIFE”

- the brochure of sibling groups at Vasaramäki day care of Turku

In this report, I describe the functional developmental thesis about sibling groups in day care. This project was begun in May 2016 and was completed in April 2017. The developmental project was commissioned by the Vasaramäki day care unit. My developmental task was primarily to increase the awareness of families about sibling groups and the learning of children at different ages. My purpose was to bring out the aspect of sibling groups and particularly focus on the benefits of sibling groups. My aim was to bring sibling groups more visible.

This developmental project was born as an output describing the sibling groups which was collaborated with my principal. The brochure took advantage of literature and questionnaire, in which I explored the views of employees on sibling groups. The brochure described the operation of the sibling generally at the level of the unit. In addition, I described the fact that children learn and teach each other at sibling groups.

The purpose of the brochure was to serve the needs of new families, because sibling groups are partly unknown. The purpose of the brochure was to help families understand the sibling groups and help new employees for sibling orientation. In addition, the aim of the brochure was to be useful for the employees.

KEYWORDS:

sibling relationship, sibling group, early childhood education

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	8
2 LAPSIRYHMÄ OPPIMISYMPÄRISTÖNÄ	10
2.1 Oppimisen sosiokulttuurinen teoria	10
2.2 Perustoimintojen oppiminen ryhmässä	11
2.3 Sosiaalisten taitojen oppiminen ryhmässä	12
3 SISARUUDEN VOIMAVARA	15
3.1 Sisarussuhteen merkitys varhaislapsuudelle	15
3.2 Sisarukset ja oppiminen	17
3.3 Sisarusryhmät päiväkodissa	18
4 KEHITTÄMISHANKKEEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS	20
4.1 Toimeksiantajan esittely	20
4.2 Hankkeen kehittämistehtävä ja – menetelmät	20
4.3 Kehittämishankkeen eteneminen	21
4.4 Kehittämishankkeen aikataulutus	26
5 SISARUSRYHMÄ TYÖNTEKIJÖIDEN KOKEMANA	27
5.1 Sisarusryhmä vastaa perheiden moniin tarpeisiin	27
5.2 Arki sisarusryhmässä	28
5.3 Sisarusryhmässä opitaan taitoja elämää varten	29
5.4 Sisarusryhmän monet hyödyt	30
5.5 Työntekijöiden näkemysten vastaavuus Varhaiskasvatussuunnitelmaan	32
6 KEHITTÄMISHANKKEEN ARVIOINTI	33
6.1 Tuotoksen arviointi ja yhteenveto	33
6.2 Työskentelyprosessin arviointi	34
6.3 Ammatillinen kasvu	36
LÄHTEET	38

LIITTEET

Liite 1. Sisarusryhmä-kysely

Liite 2. Sisarusryhmäesite Turun kaupungin Vasaramäen päivähoitoyksikössä

KUVIOT

Kuvio 1. Kehittämishankkeen aikataulutus

26

Kuvio 2. Lapsen oppiminen sisarusryhmässä työntekijöiden näkökulmasta

31

1 JOHDANTO

Sisarussuhteen merkitys varhaislapsuudelle on suuri, sillä sisarukset viettävät oletettavasti isoimman osan lapsuudestaan toistensa kanssa. Sisaruksia yhdistävä sisarusuhde on todennäköisimmin pisin ihmissuhde, joka vaikuttaa sisaruksiin elämänmittaisen ajan. (Parker & Stimpson 2004, 12–13.) Kiintymyssuhdeteorian mukaan lapsella on luonnollinen tarve kiintyä ja ylläpitää turvalliseksi kokemiaan ihmissuhteita. Lapsen kuuluessa sisarusryhmään, voidaan lasten ajatella vaikuttavan häneen biologisen sisarussuhteen tavoin. Lapselle voikin ryhmässä muodostua sisarussuhdetta muistuttavia läheisiä suhteita, vaikka lapset eivät olisikaan keskenään biologisia sisaruksia. (Schönbeck 2008, 36; Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 119.)

Päiväkoteihin tehtiin ensimmäiset sisarusryhmäkokeilut jo vuonna 1981. Kokeiluissa selvitettiin, millaisia sosiaalisia hyötyjä sisarusryhmästä on. Tutkimusten perusteella havaittiin, että sisarusryhmät vaikuttivat positiivisesti lapsen sosiaalis-emotionaaliseen kehitykseen. (Hytönen 1985, 1-2.) Hytösen (1985, 1-2.) tutkimukseen viitaten sisarusryhmiä on ollut olemassa jo useamman vuosikymmenen ajan. Sisarusryhmistä todettiin jo 1980-luvulla olevan hyötyä lapsen kehitykselle. Tavoitteeni on tämän kehittämishankkeen myötä lisätä tietoisuutta sisarusryhmistä sekä sisarusten välisistä suhteista.

Hankkeeni toimeksiantaja on Turun Vasaramäen päivähoitoyksikkö, jossa toimii 5 sisarusryhmää. Toimeksiantajani mukaan sisarusryhmät ovat yleistyneet Turun kaupungissa. Ryhmien toiminnasta ei kuitenkaan ole saatavilla riittävästi tietoa. Tiedon puute ja epätietoisuus johtavat toimeksiantajani mukaan virheellisiin olettamuksiin ryhmän toiminnasta. Asiakkaiksi hakeutuville perheille ryhmän toimintatavat ovatkin olleet osittain vieraita. Näistä lähtökohdista rakentui hankkeeni työelämälähtöinen kehittämistehtävä. Toimeksiantajani toivoi yksikköön esitettä, jossa sisarusryhmän toiminta saa näkyvyyttä. Esitteen ensimmäisenä tavoitteena oli lisätä perheiden tietoisuutta sisarusryhmästä ja lapsen oppimisesta eri-ikäisten lasten ryhmässä. Tein esitteen ensisijaisesti uusia asiakasperheitä ajatellen. Toisena tavoitteena oli esitteen avulla auttaa uusia työntekijöitä ymmärtämään sisarusryhmän toimintaa. Esitteen kolmantena tavoitteena oli olla työyhteisölle hyödyksi. Työelämälähtöinen kehittämishankkeeni käynnistyi toukokuussa 2016 ja valmistui huhtikuussa 2017.

Löysin muutamia sisarusryhmistä tehtyjä kehittämishankkeita. Kehittämishankkeissa käsiteltiin oman hankkeeni tavoin sisarussuhteita ja sisarusryhmiä päiväkodissa. Tiina

Hartikaisen kehittämishanke ”sisarussuhteet päivähoidon sisarusryhmissä” käsitteli sisarusten välisiä suhteita sisarusryhmässä. Veera Kokon ”sisarusryhmä opettaa lasta jollain tavalla ymmärtämään iän tuomia taitoja” hankkeesta löysin useita samankaltaisuuksia omaan hankkeeseeni nähden. Kokko oli hankkeessaan haastatellut työntekijöitä sekä vanhempia sisarusryhmän toiminnasta. Aiheen rajausta oli melkein samanlainen, mutta omassa hankkeessani keskityin työntekijöiden näkökulmiin. Sisarusryhmistä tehtiin muihin kehittämishankkeisiin verrattuna, tavoitteeni oli erityisesti lisätä tietoisuutta sisarusryhmistä ja nostaa esille toiminnan hyötyjä.

Tämä raportti alkaa teoreettisella viitekehyksellä. Käsittelen kahdessa ensimmäisessä luvussa lapsen oppimisen teorioita, ryhmässä oppimista, sisarussuhteita sekä sisarusryhmiä. Tämän jälkeen kuvaan kehittämishankkeeni tavoitteet ja toteutuksen. Tässä luvussa keskeisessä osassa ovat toimeksiantajani esittely, hankkeen tavoitteet sekä työskentelyvaiheiden eteneminen. ”Sisarusryhmä työntekijöiden kokemana” luvussa kuvaan työntekijöiden vastauksia liittyen sisarusryhmän toimintaan. Vastausten aihepiirit pohjautuvat työntekijöille tekemääni kyselyyn (liite 1). Työntekijöiden vastaukset sisarusryhmän toiminnasta ovat tarpeellisia esitteen kannalta, joten näkökulmien huolellinen tarkastelu on perusteltua. Seuraavaksi etenen hankkeeni arviointiin, jossa pohdin tuotoksen ja työskentelyn onnistumista. Arvioinnissa tuon esiin myös ideoita uusista kehittämishankkeista. Pohdin lisäksi omaa ammatillista kasvua, eli asioita, joita olen tämän hankkeen aikana oppinut. Raportin liitteenä on kyselylomake sekä työelämälähtöinen esite sisarusryhmän toiminnasta.

2 LAPSIRYHMÄ OPPIMISYMPÄRISTÖNÄ

2.1 Oppimisen sosiokulttuurinen teoria

Neuvostoliittolaista L. S. Vygotskya pidetään sosiokulttuurisen teorian kehittäjänä. Vygotskyn teorian mukaan oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa. Sosiaalinen ympäristö Vygotskyn mukaan koostuu ihmisistä ja heitä ympäröivästä ympäristöstä. (Renner 2003, 71; Tynjälä 1999, 44.) Oppiminen mahdollistuu yhteisen sosiaalisen toiminnan ansiosta, jossa huomio keskittyy koko oppimisprosessiin sen alusta nykyhetkeen. Vygotsky kehitti ajatustensa pohjalta lähikehityksen vyöhykkeen teorian. Teorian mukaan oppiminen tapahtuu aktuaalisen ja potentiaalisen kehitystason välillä. Vygotskyn mukaan aktuaalisella kehitystasolla tarkoitetaan niitä taitoja, jotka lapsi oppii omatoimisesti ilman vanhemman ohjausta. Potentiaalisella kehitystasolla puolestaan tarkoitetaan niitä taitoja, joita lapsi oppii ollessaan vuorovaikutuksessa itseään taitavamman kanssa. Vuorovaikutuksessa osaavamman kanssa lapsi oppii taitoja ensin avustetusti. Lähikehityksen vyöhykkeellä oleva kehittyvä taito muuttuu myöhemmin osaamiseksi eli taito sisäistetään. (Tynjälä 1999, 44 & 48.) Vygotskyn mukaan saman ikäisilläkin lapsilla on havaittavissa kehityksellisiä eroja siinä, missä iässä kukin lapsi suoriutuu itselleen vaativammista tehtävistä (Renner 2003, 70).

Vygotskyn mukaan oppiminen on tehokkainta silloin, kun osaamistaidoissa on eroja. Lähikehityksen vyöhykkeen teoria painottaa taitavamman osapuolen roolia oppimisen tapahtumiseksi. (Hännikäinen & Rasku-Puttonen 2001, 167–168.) Lähikehityksen ideologian pohjalta muodostetussa ryhmässä on kyvyiltään eritasoisia lapsia. Tällainen ryhmä pystyy hyödyntämään jokaisen osaamista ja oppimaan ryhmässä enemmän, kuin mihin lapset yksinään pystyisivät. (Tynjälä 1999, 155.) Näin ollen, Vygotskyn teoriaa mukailevassa ryhmässä voidaan pienryhmiä muodostaa erilaisilla kokoonpanoilla. Oppimisen mahdollisuuksista saadaan tällöin enemmän irti, kun ryhmän leikki-, ja vuorovaikutustaitoja pystytään toiminnassa ottamaan paremmin huomioon. (Järvinen & Mikkola 2015, 42.)

2.2 Perustoimintojen oppiminen ryhmässä

Lapsen perustoiminnoiksi päiväkodissa kuuluvat muun muassa päiväkodin tulo- ja lähtötilanteet, hygieniasta huolehtiminen, pukeutuminen ja riisuminen, ruokaileminen, nukkuminen ja ulkoilu. Perustoiminnot toistuvat päivittäin useasti ja luovat päiväkodin toiminnalle raamit. Perustoimintojen oppiminen vie lapselta aikansa, mutta taitojen kehityksessä omatoimisuus ja sosiaalistuminen ryhmässä kasvavat. (Härkönen 2013, 101.) Ryhmän vertaissuhteet tukevat ja auttavat lasta hänen kehityksessään. Lapsen arkitaitojen oppiminen mahdollistuu, kun varhaiskasvattajat huolehtivat, että lapsi saa onnistumisen kokemuksia ryhmässään. Lapselle on tärkeää, että hänellä on ryhmässä hyvä asema, jossa hänet hyväksytään. (Järvinen & Mikkola 2015, 28 & 30.) Syksyllä 2016 julkaistussa uudessa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2016, 15) kuvataan, kuinka itsestään huolehtimisen taitoja ja tottumuksia opitaan hoitotilanteissa, joista tehdään samaan aikaan kasvatuksellisia ja opetuksellisia tilanteita.

Lapsen oppimisen ydin on uteliaisuus, sillä lapsi liikkuu ja tutkii ympäristöään aktiivisesti. Liikkuessaan lapsi tutustuu omaan kehoonsa, jolla on tärkeä rooli oppimisen kannalta. Onnistumisen kokemukset lisäävät hallinnan tunnetta. Kun lapsen pystyvyyden tunteita liikkumiseen vahvistetaan, kehittyvät motoristen taitojen lisäksi lapsen tiedolliset ja kielelliset valmiudet. (Järvinen & Mikkola 2015, 20.) Pystyvyyden tunteiden vahvistuksessa, lapsi ei enää halua, että asioita tehdään hänen puolestaan. Lapsen tietoisuudessa tapahtuu samalla suurta kehitystä, kun lapsi haluaakin suoriutua tekemisistään itsenäisesti. (Renner 2003, 68–69.) Oppimisen teoriaa soveltaen, ruokailuun liittyviä taitoja opitaan, kun lapsiryhmä kannustaa toisiaan kehittämään omia taitojaan (Järvinen & Mikkola 2015, 32). Opittavan taidon nähdään muuttuvan yksilön vahvuudeksi, kun lapsi saa palautetta toiminnastaan läheisiltään (Pulkkinen 2002, 76).

Lapsi hakeutuu tietoisesti toisten lasten lähelle kiinnostuessaan leluista ja jäljittelee muiden tekemisiä. Lapsi jaksaa väsymättä seurata taitavamman mallia leikkimisestä ja kokeilee matkia samaa perässä. Hän jaksaa toistaa näkemäänsä isompien mallia, vaikka ei saisikaan heti onnistumisen kokemuksia. (Munter 2002, 102.) Professori Ferre Laeversin (2015, 21) mukaan lapsi sitoutuu hetkeen ja ponnistelee henkilökohtaisesti merkityksellisissä tilanteissa saavuttaakseen ylpeyden ja tyydytyksen tunteita. Pienemmät lapset haluavat usein matkia vanhempia lapsia, sillä he ihailevat isompiensa osaamista. Matkimalla lapsi pyrkii myös toteuttamaan omia leikki-ideoitaan. Matkimisen ansioista lapsiryhmä tiivistyy, kun lapsi ymmärtää ryhmänsä tarpeellisuuden yksilöllis-

ten tavoitteidensa saavuttamisessa. (Munter 2002, 102; Blair 2011, 152.) Pienryhmässä lapsella on tilaisuus tutustua muihin lapsiin rauhassa, jolloin hän alkaa aktiivisemmin tekemään aloitteita, arvioimaan itseään ja toisiaan (Järvinen & Mikkola 2015, 32).

Päiväkodin rauhalliset siirtymätilanteet tarjoavat lapselle hyvät puitteet opetella pukeutumisen ja riisumisen taitoja. Oppiminen perustuu aistihavaintoihin, eli lapsen kykyyn oppia näkemästään, kuulemastaan ja kokemastaan. Lapsi oppii tarkkailemalla jatkuvasti ympäristöään ja painamalla mieleensä uutta tietoa prosessoitavaksi. Näin ollen nähdessään muiden pukevan, lapsi alkaa hallita omaa pukemistaan omatoimisesti. Samalla lapsi muodostaa omien kokemusten, uskomusten ja pelkoa aiheuttavien tunteiden kautta minäkuvaansa kokonaiseksi. (Kaulio & Svennevig 2006, 92; Gyekye & Nikkilä 2013, 35; Härkönen & Kettukangas 2014, 106.)

2.3 Sosiaalisten taitojen oppiminen ryhmässä

Lapsen sosiaaliset taidot kehittyvät iän myötä, mutta suurin kehitys tapahtuu kolmen ja kuuden ikävuoden välillä. Sosiaalisesti taitava lapsi alkaa solmia kiintymyssuhteita ryhmänsä aikuisiin ja lapsiin, sillä hän kokee yhteenkuuluvuutta ryhmäänsä. Lapsiryhmään kiintyminen opettaa kärsivällisyyttä ja toisen mielipiteiden huomioon ottamista. (Poikkeus 1995, 62.) Lasten välillä nähdään kuitenkin olevan eroja siinä, kuinka halukkaita he ovat toimimaan ryhmässä. Jos lapsi asettuu tai asetetaan ryhmässään syrjäänvetäytyjän rooliin, hänen sosiaaliset taitonsa jäävät puutteelliseksi. Puutteellisten taitojen vuoksi lapsi saattaa kokea huonommuutta ja vetäytyä ryhmän ulkopuolelle. Ympäristöön sosiaalistuminen vaatii kiireettömyyttä, sillä liiallinen kiire huonontaa lapsen sitoutumiskykyä toisiin ihmisiin. (Keltikangas-Järvinen 2012, 61; Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 144 & Pulkkinen 2002, 113.) Varhaiskasvattajan tulee auttaa lapsia ryhmän muodostamisessa, jotta jokainen löytäisi paikkansa lapsiryhmässä ja tuntisi kuuluvansa ”meidän ryhmään” (Järvinen & Mikkola 2015, 34–35).

Puhe toimii oman ajattelun tukena ja on oleellinen osa viestintää. Lapsen ajattelu monipuolistuu, kun hän oppii puhumaan. Puheen kehitys alkaa sosiaalisen vuorovaikutuksen ansiosta, sillä sosiaalisia taitoja opitaan ympäristön vaikutuksesta. Lapsi oppii ensin puhumaan ääneen ja myöhemmin kehittyvät itsekseen ajattelun taidot. (Tynjälä 1999, 45 & 47; Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 144.) Pienten lasten rinnakkaisleikissä ei puutteellisen kielitaidon takia ole yhteistä juontaa, jolloin lapsi korvaa kehon liikkeillä puutteellisen kielitaidon (Järvinen & Mikkola 2015, 51.) Kielellisesti lahjakkaampi lapsi

toimii hyvänä opettajana kielellisesti heikommalle lapselle sanoittamaan hänen koke-
muksiaan leikissä. Pelkästään ryhmän lasten nimien opettelu edistää sanallista oppi-
mista. Kun lapsi kuulee kirjaimia peräkkäin, hän alkaa ymmärtämään, miten sanoja
muodostetaan. (Bourassa, Treiman & Kessler 2001, 186–187; Korkeamäki 2006, 184.)
Vygotskyn oppimisteorian mukaan pieni lapsi ymmärtää jo varhain käytetyimpien ilmai-
sujen merkityksen, vaikka hänellä itsellään olisi puutteellinen sanavarasto ja kieliopilli-
set taidot (Renner 2003, 78).

Päiväkodissa lapsi ympäröidään puheella. Lapsi kuulee päivittäin runsaasti puhetta
oman ja muiden ryhmän lapsilta sekä päiväkodin aikuisilta. Puheen tuottamiseen ei
kuitenkaan riitä pelkästään puheen kuuleminen, vaikka se herättääkin kielen kehityk-
sen valmiuksia. Lapsen kielitaito kehittyy vasta, kun hänelle järjestetään riittävästi tilai-
suuksia tuottaa ja toistaa kuulemaansa puhetta. Lapselle toistot ovat merkityksellisiä,
sillä niiden ansiosta lapsen kielelliset taidot monipuolistuvat. Puhetaidot leikissä syve-
nevät, kun lapselle annetaan mahdollisuus pitkäjänteiseen leikkiin ilman keskeytyksiä.
(Gyekye & Nikkilä 2013, 11–13.) Ryhmässä leikkiessään lapsi oppii väistämättä. Lei-
kissään lapsi saavuttaa sosiaalisten taitojensa ääripäät ja oppii ylläpitämään leikkiä.
Leikissä lapsen hahmottamiskyky paranee ja siinä opitaan keskittymistä. (Poikkeus
1995, 62; Järvinen & Mikkola 2015, 48–50.)

Sosiaaliin taitoihin lukeutuvat myös tunteiden säätelyn taidot. Ihmisen perustunteisiin
kuuluvat muun muassa onnellisuuden, pelon, surullisuuden ja suuttumuksen tunteita.
Nämä tunteet voidaan lukea ihmisen kasvoilta tilannesidonnaisuudesta riippumatta.
Ihmisen tunteiden säätelyyn kuuluvat sisäiset ja ulkoiset tunteet, joista sisäisiä tunteita
ovat esimerkiksi kokemukset ja ulkoisia ulospäin näkyvä suuttumus. Tunteiden sääte-
lyssä on tärkeää opetella, millä tavoin erilaisia tunteita voidaan osoittaa. Ihmisen tulisi-
kin oppia säätelämään tunteitaan niin, että tunteiden tukahduttamisen sijaan niitä osat-
taisiin ilmaista myönteisellä tavalla. (Pulkkinen 2002, 67–69.)

Lapsen itsesäätelyssä itsetunnolla on keskeinen merkitys. Annetussa itsetunnossa
lasta ympäröivällä ryhmällä on suuri merkitys. Annettu itsetunto muodostuu lapsen ko-
kemuksesta tulla hyväksytyksi ja arvostetuksi ryhmässään hänen itsensä vuoksi. (Kel-
tikangas-Järvinen 2000, 120 & 123) Lapset alkavat jo varhain muodostamaan asetel-
mia, joissa suosituimmat lapset saavat huomion ja heidän tekemisiään jäljitellään muita
lapsia useammin. Ryhmän sisäiset roolit ja valtasuhteet vaikuttavat siihen, millainen
käytös saa ryhmässä hyväksyntää. Itsesäätelytaidoissa joustavuus on merkki taitojen
kehittymisestä. Joustavuus näkyy lapsen tapana reagoida toisen tekemiin aloitteisiin

myönteisesti. Eri-ikäisten lasten leikeissä voidaan havaita enemmän joustavuutta, jolloin leikki etenee ja tunnetaitoja voidaan oppia. Saman ikäisten lasten leikeissä puolestaan leikki keskeytyy usein erimielisyyksiin, joissa osapuolet päätyvät haastamaan toisiaan. Omien tunteiden hallitseminen on tuolloin ylivoimaista, jolloin tunteiden hallinnan taitoja kuten kompromissien tekoa ei päästä leikissä opettelemaan. (Poikkeus 2011, 82–83.)

3 SISARUUDEN VOIMAVARA

3.1 Sisarusuhteen merkitys varhaislapsuudelle

Lapsuus on ihmisen kasvun kannalta arvokas ajanjakso, sillä se on merkittävää oppimisen ja kehittymisen aikaa. Lapsuuden aikana muodostetaan käsityksiä omasta persoonallisuudesta ja tunne-elämäntaidoista. Oppimisen mahdollistumiseksi lapsuuden ympäristön on tärkeää olla rakastava, hyväksyvä ja taitojen oppimiselle suotuisa. Lapselle koti on ympäristö, johon kuuluvat hänelle tärkeimmät ihmiset. Lapsella on luonnostaan lämmin tunneside vanhempiinsa ja tarve ylläpitää vuorovaikutusta, mikä näkyy yhdessä olemisesta kumpuavana hyvinolontunteena ja kiintymyksenä vanhempiin. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 23, 118 & 150.)

Lapsia kutsutaan toistensa sisaruksiksi, kun heillä on yhteiset biologiset vanhemmat. Sisarukset solmivat keskenään elinikäisen sisarusuhteen, joka tarjoaa elämään vakautta ja turvaa. (Schönbeck 2009, 36 & 176.) Sisarusuhteita on määrällisesti paljon, sillä jopa 80 prosentilla lapsista on vähintään yksi sisko tai veli. Sisarusuhteen merkitys korostuu perheessä tapahtuvien muutosten kuten vanhempien eron myötä, jolloin sisarukset tuovat turvattomaan tilanteeseen pysyvyyden tunteen. Turvattomuuden tunne syntyy siitä, että lapsen valmiudet käsitellä ympäristönsä tapahtumia eivät ole kehittyneet aikuisen tasolle. Tilastojen mukaan eroprosessien nähdään koskettavan Suomessa jopa 30 000 lasta vuosittain. (Parker & Stimpson 2004, 13, 300 & 303; Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 131 & 133.) Sisarusuhdetta kuvaillaankin eräänlaiseksi turva-verkoksi, joka suojelee lasta stressaavilta ja vaikeilta elämäntilanteilta (Ensi- ja turvakotienliitto 2016).

Sisarusuhteen merkitys varhaislapsuudelle on suuri, sillä sisarukset viettävät oletettavasti isoimman osan lapsuudestaan toistensa kanssa. Sisaruksia yhdistävä sisarusuhde tulee todennäköisimmin olemaan heidän elämänsä kaikkein pisin ihmissuhde, joka vaikuttaa sisaruksiin kokonaisvaltaisesti elämänmittaisen ajan. Sisarusuhteen keston viitaten suhteen toimivuuteen on tärkeää panostaa. (Parker & Stimpson 2004, 12–13.) Lapsuutta pidetään ihmisen tärkeimpänä elämänvaiheena, sillä tärkeiden ihmisten kanssa jaetut muistot tekevät lapsuudesta ainutlaatuisen. Sisarukset jakavat keskenään vanhempien huomion ja lapsuuden kokemukset. Heidän kanssaan luodaan ensimmäisiä käsityksiä läheisistä ihmissuhteista sekä opetellaan ryhmään kuulumisen

taitoja. (Matthis 2006, 63; Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 23 & Schönbeck 2009, 190.) Lapsuuden negatiiviset muistot vaikeuttavat pysyvien ihmissuhteiden muodostamista ja ylläpitämistä. Nämä kokemukset seuraavat lasta aikuisuuteen asti. (Howe 1995, 129–130.)

Sisarusten välinen kunnioitus rakentuu vastavuoroisesta huolehtivaisuudesta, aitoudesta ja rehellisyydestä. Sisarukset näyttävät toisilleen laajan tunteiden kirjon ilosta suruun ja vihasta kateuteen. Keskinäiset voimakkaatkin tunteiden ilmaisut ovat luvallisia sisarusten kesken, sillä sisarussuhde on luonteeltaan pysyvä. Suhde ei myöskään voi samalla tavoin loppua kuin ystävyysuhde, joka voi johtaa pysyvään välirikoon voimakkaiden tunteiden purkausten seurauksena. Sisarussuhteen pysyvyyden ansiosta tunteiden ilmaisua on turvallista opetella tutussa ympäristössä. (Schönbeck 2006, 68; Kaulio & Svennevig 2006, 164.) Professori Victor Cicirellin sanoin ”Kavereita tulee ja menee, mutta sisarussuhteet pysyvät. Jos niitä vaalitaan, ne voivat rikastuttaa elämäämme aikuisina ja tuoda siihen pysyvyyttä” (Parker & Stimpson 2004, 303).

Sisarussuhteen vahvuuteen vaikuttavat lasten iän ja sukupuolen lisäksi perheen sisarusten lukumäärä, temperamentti ja perheen taloudellinen tilanne (Parker & Stimpson 2004, 37). Kun sisarukset ovat suunnilleen saman ikäisiä, heidän kiinnostuksen kohteensa ovat todennäköisesti samanlaisia. Heillä on identtisiä onnistumisen ja osaamattomuuden kokemuksia, mikä tekee heistä tasavertaisia toistensa kokemusmaailman ymmärtäjiä. Sisarusten välille saattaa syntyä enemmän kilpailua, jos hoivan tarpeet ovat samanlaisia. Ikäeron ollessa neljästä kuuteen vuoteen, nähdään hoivasta kilpailemisen kuitenkin vähenevän, sillä lapsien tarpeet osoittautuvat riittävän erilaisiksi. (Schönbeck 2006, 69; Parker & Stimpson 2004, 77 & Blair 2011, 166.)

Lapsen suhtautuminen omiin sisaruksiinsa nähdään olevan samankaltainen, kuin millainen suhde vanhempiin on muodostunut (Howe 1995, 116). Vanhempi voi tukea lastensa yhteistyökykyisyyttä kehumalla heitä yksilöittäin (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 112). Kun vanhemmat osoittavat lapselle arvostavansa tämän yksilöllisiä taitoja, lapselle kehittyy myönteinen kuva itsestään. Vahvemman itseluottamuksen ansiosta lapsi kykenee muodostamaan tiiviimpiä suhteita veljiinsä ja siskoihinsa, jolloin olemassa oleva sisarussuhde syvenee. Lapsen hyvä suhtautuminen omiin sisaruksiinsa edistää lisäksi moraalien kehittymistä ja lisää arvostuksen kokemuksia. (Parker & Stimpson 2004, 77, 170 & 197.) Ihmisen kehityksen tutkija Wentzel (2003, 279) on tutkinut sisarussuhteen merkitystä koulutehtävistä suoriutumiseen. Tutkimuksessaan (2003, 279) Wentzel osoittaa, että lapset jotka suhtautuivat positiivisesti sisaruksiinsa, sitoutuivat ja

suoriutuivat tehtävistään paremmin arvosanoin kuin lapset, joiden suhtautuminen sisaruksiin oli negatiivista. Sisaruksiin hyvin suhtautuvan lapsen nähtiin tutkimuksen (2003, 279) mukaan saavuttavan hyviä koulutuloksia koko koulunkäynnin ajalta.

3.2 Sisarukset ja oppiminen

Psykologian professori Peter Smithin (2004, 76) mukaan lapsilla, joilla on isosisaruksia, kykenevät ymmärtämään toisten ihmisten tunteita jopa vuoden nopeammin kuin perheissä, joissa on vain yksi lapsi. Smithin mukaan ilmiötä voidaan selittää vuorovaikutustilanteiden paljoudella. Leikkien ja erimielisyyksien selvittämiseen vaaditaan monipuolisia sosiaalisia taitoja, kuten ajattelukykyä. (Parker & Stimpson 2004, 76.)

Sosiaalinen taito on lapsen kykyä saavuttaa arkipäivän tilanteissa omia tavoitteitaan niin, että pääsee osalliseksi sosiaaliin tilanteisiin. Sosiaaliin taitoihin kuuluvat muun muassa yhteistyön-, ja ryhmään kuulumisen taidot sekä tunne-, ja itsesäätelytaidot. Lapsen sosiaaliset taidot näkyvät tilanteissa, joissa lapsi oman aloitteellisuutensa ansiosta pääsee osalliseksi esimerkiksi leikkiin. Sosiaalisten taitojen kehittyminen vaatii lapselta kykyä ymmärtää omia ja toisen tunteita sekä kyetä käyttämään tilanteeseen kulloinkin sopivaa ilmaisua. Hyvien sosiaalisten taitojen nähdäänkin olevan toimivien ihmissuhteiden edellytys. (Howes 2009, 61; Keltikangas-Järvinen 2012, 14.) Esimerkiksi sosiaalisesti taitava lapsi havaitsee leikkiessään, että toinen lapsi kokee saman asian eri tavalla. Sisaruksessa aiheutunut mielipaha herättää empaattisuutta, joka menee omien hyvän olon tunteiden edelle (Parker & Stimpson 2004, 77). Erilaiset kokemukset voidaan Liisa Keltikangas-Järvisen (2015, 119) mukaan selittää kunkin lapsen yksilöllisillä temperamenttieroilla. Keltikangas-Järvisen (2015, 119) mukaan jokainen lapsi kokee perheensä eri tavalla ja reagoi ympäristön tapahtumiin yksilöllisesti temperamenttinsa osoittamalla tavalla.

Sisarukset kohtaavat arjessa väistämättä myös pettymyksiä ja erimielisyyksiä. Ristiriitojen selvittäminen sisarusten kanssa kehittää kuuntelun ja ongelmanratkaisun taitoja, mutta vaatii myös puolustautumisen ja neuvottelun taitoja. Sisaruksen välisissä neuvotteluissa opitaan selvittämään ongelmaa niin, että molempien näkökulma tulee kuulluksi. Oppimistilanteet saadaan näkyviin havainnoimalla, miten kukin osapuoli tilanteessa sanoin ja teoin toimii, jotta riidasta päästään yli. Sosiaalisten taitojensa kehittyessä lapsi muodostaa ratkaisumalleja tilanteisiin, joiden avulla hän selviää uusista tilanteista entistä helpommin. (Parker & Stimpson 2004, 62 & 96; Järvinen & Mikkola 2015, 29.)

Symmetrisessä sisarussuhteessa lapset pystyvät paremmin tuomaan omia mielipiteitään esille kuin vanhempiansa kanssa, sillä vanhempi-lapsi asetelmassa vanhemman nähdään olevan ylivermaisessa asemassa lapseen nähden (Webb & Palincsar 1996, 184).

3.3 Sisarusryhmät päiväkodissa

Päiväkodissa sisarusryhmillä tarkoitetaan ryhmiä, joissa saman ryhmän lapset voivat olla vaihtelevasti iältään esimerkiksi yhdestä kuuteen vuotiaita. Kun ryhmän ikärakenne on heterogeeninen, voivat eri-ikäiset sisarukset kohdata päivän aikana useammin kuin ollessaan eri ryhmissä. Sisarusryhmä tarjoaa lapselle monipuolisen kasvu ympäristön, jossa lapsi oppii olemaan vuorovaikutuksessa sekä itseään nuorempien, saman ikäisten että itseään vanhempien lasten kanssa. Lapset oppivat vähitellen, että eri-ikäisten välinen vuorovaikutus vaatii kukin omanlaisensa sosiaalisen käyttäytymisen mallin. Itseään pienempiin lapsiin tulee kohdistaa enemmän hoivaa ja huolenpitoa. Vanhempia lapsia kohtaan voidaan puolestaan osoittaa enemmän kiintymyksen ja ihailun tunteita. (Hytönen 1985, 6-7.)

Päiväkodin sisarusryhmässä varhaiskasvattajien vaadittu lukumäärä lapsia kohden lasketaan sen mukaan, millaisella ikäjakaumalla lapsiryhmä muodostetaan (Järvenpää 2014). Päivähoidon asetuksen 6§:n mukaisesti sisarusryhmä voidaan muodostaa esimerkiksi niin, että ryhmässä on korkeintaan kahdeksan alle kolme vuotiasta ja seitsemän yli kolme vuotiasta lasta (Opetus ja kulttuuriministeriö 2016, 14). Päivähoidon asetuksen mukaisesti yhden lapsiryhmän sallittu enimmäismäärä on 21 lasta, olettaen että jokainen ryhmän lapsi on saavuttanut vaaditun kolmen vuoden iän (Opetusalan Ammattijärjestö 2015, 1).

Lapselle sisarusryhmä tuo lapsuuteen pysyvyyttä, kun lapsiryhmä ja sen varhaiskasvattajat pysyvät samoina. Lapsi saa turvaa tutuista ihmissuhteista. Pyrkimyksenä onkin, ettei ryhmää tarvitse vaihtaa iän mukaan. Lapselle on luonnollista kuulua ryhmään ja pystyä kotiutumaan hoitopaikkaansa. Ensimmäiset kokemukset ryhmästä nimittäin juontavat juurensa lapsen syntymähetkeen, jolloin lapsi liittyy ensimmäiseen ryhmäänsä eli osaksi omaa perhettään. (Hytönen 1985, 7; Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 90 & 102.) Ryhmässä lapsella on mahdollisuus tutustua eri-ikäisiin ihmisiin päivän aikana, mikä tuottaa lapselle vilpitöntä iloa ja hyvinvointitunnetta. Lapsella on luontainen kyky nauttia vuorovaikutuksesta erilaisten ihmisten kanssa. Lapsen kasvulle onkin suo-

tuista monipuolisiin ihmissuhteisiin tutustuttaminen ja yhdessä tekeminen. Sisarusryhmää verrataan pieneen kylään, yhteisöön, johon lapsi saa kuulua lapsuutensa tärkeät elinvuodet. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 153.)

Kiintymyssuhdeteorian mukaisesti lapsella on luonnollinen tarve kiintyä ja pyrkiä ylläpitämään turvalliseksi kokemiaan ihmissuhteita. Lapselle voikin ryhmässä muodostua sisarusuhdetta muistuttavia läheisiä suhteita, vaikka lapset eivät olisikaan keskenään biologisia sisarusia. Lapsen kuuluessa sisarusryhmään, voidaan lasten ajatella vaikuttavan häneen biologisen sisarusuhteen tavoin. (Schönbeck 2008, 36; Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 119.) Lapsen keskinäisiä suhteita ryhmässä voidaan vahvistaa rohkaisemalla vanhempaa lasta nuoremman kanssa yhteisiin kurkistusleikkeihin ja ilmeilyihin. Vanhemman lapsen sensitiivisyys pienempiään kohtaan kasvaa, kun heille annetaan tilaisuuksia silloin tällöin osallistua vauvanhoitoon ilman liian suurta vastuuntunnetta. (Parker & Stimpson 2004, 26.)

Perheessä muodostuneen varhaisen kiintymyssuhteen katsotaan vaikuttavan siihen, kuinka lapsi kiinnostuu toisista lapsista ja kiintyy erilaisiin ryhmiin. Lapsen iällä ja temperamenttipiirteillä katsotaan olevan yhteyttä siihen, miten lapsi pärjää siirtyessään kodista osaksi erilaisia ryhmiä. Turvallinen lapsuuden ympäristö on avain lapsen tunteiden säätelyn oppimiseen. Turvaa luovat avoin ja hyväksyvä ilmapiiri ryhmän sisällä. Varhaiskasvattajan on varmistettava, ettei ryhmässä kukaan lapsi joudu naurun-alaiseksi eikä häntä jätetä toiminnan ulkopuolelle. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 120; Järvinen & Mikkola 2015, 29.)

4 KEHITTÄMISHANKKEEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

4.1 Toimeksiantajan esittely

Kehittämishankkeeni toimeksiantaja on Turun kaupungin Vasaramäen päivähoitoyksikkö. Päiväkoti sijaitsee nimensä mukaisesti Rakuunatiellä Turun Vasaramäen alueella. Yksikössä toimii kahdeksan lapsiryhmää: Mansikat, Herukat, Kirsikat, Mustikat, Vaapukat, Puolukat, Karviaiset ja Karpalot. Ryhmistä viisi toimivat sisarusryhminä. Päiväkodin sisarusryhmissä 1-5 – vuotiaat lapset ovat samassa ryhmässä. Jokaisessa sisarusryhmässä työskentelee yksi lastentarhanopettaja ja kaksi lastenhoitajaa. (Vasaramäen päivähoitoyksikkö 2017.)

Päivähoitoyksikkö tarjoaa lapselle monipuolisen toimintaympäristön, johon fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen ympäristö kuuluvat. Luonnon ympäristöt ja rakennetut tilat ovat osa psyykkistä ympäristöä. Lapsi uskaltaa tutkia ja kokeilla uusia asioita turvallisessa ympäristössä. Turvallisuuden varmistaminen on tärkeää, sillä se on edellytys lapsen oppiselle. Pysyvien ihmissuhteiden vaaliminen on niin ikään lapselle merkityksellistä. Pysyviä ihmissuhteita pidetäänkin merkittävimpänä sosiaaliseen ympäristöön vaikuttavana tekijänä. Sisarusryhmässä pyritään ihmissuhteiden pysyvyyteen, jolloin sosiaalinen ympäristö pysyy eheänä. (Turun Varhaiskasvatussuunnitelma 2013, 14.)

Uudessa Varhaiskasvatussuunnitelmassa 2016 linjataan oppimisen monimuotoisuudesta. Varhaiskasvatuksessa oppimisen tulee olla kokonaisvaltaista, lapsen mielenkiintoihin nojautuvaa ja läsnä kaikissa päiväkotiarjen tilanteissa. Kokonaisvaltaisessa oppimisessa hyödynnetään lapsen taitoja sekä aisti- ja tunnekokemuksia. Yhdessä oppiminen ja kokeileminen ovat tehokkaita oppimisen muotoja. Lapsi tarkkailee ryhmänsä toimintatapoja, sillä hän on utelias oppimaan uutta. Uusia asioita opitaan toistojen avulla. (Varhaiskasvatussuunnitelma 2016, 20.)

4.2 Hankkeen kehittämistehtävä ja – menetelmät

Kehittämistehtäväni on yhteistyössä toimeksiantajani Turun kaupungin Vasaramäen päivähoitoyksikön kanssa tuottaa esite sisarusryhmän toiminnasta. Kehittämistehtä-

vään nojautuva hanke luokitellaan toiminnalliseksi opinnäytetyöksi, sillä se on työelämälähtöinen ja tuotoksen tavoite on hyödyttää toimeksiantajaa. Hankkeeni tarkoitus on ymmärtää sisarusryhmän toimintaa selvittämällä työntekijöiden näkemyksiä sisarusryhmistä. Hankkeen luonteelle sopien kehittämisotteeksi valikoitui laadullinen kehittämismenetelmä, sillä tavoitteenani on ymmärtää sisarusryhmän toiminnan taustalla vaikuttavia asioita. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 51 & 63.)

Esitteen tavoitteena on kertoa sisarusryhmän toiminnasta ja osoittaa lapsen oppiminen eri-ikäisistä lapsista koostuvassa ryhmässä. Esitteen tavoitteena on palvella päivähoitoon hakeutuvia perheitä ja auttaa heitä ymmärtämään sisarusryhmän toimintaa. Lisäksi sen tavoitteena on auttaa uuden työntekijän perehdyttämisessä sisarusryhmään ja hyödyttää koko työyhteisöä oman työnsä pohjana. Valmiissa esitteessä osoitetaan, millaisiin tarpeisiin sisarusryhmä vastaa ja millaisia asioita lapset sisarusryhmässä opivat.

Hankkeeni tiedonkeruumenetelmäksi valitsin kyselylomakkeen. Sisarusryhmiä koskevan kyselyyn suuntasin yksikön viidelletoista sisarusryhmän työntekijälle. Kyselyn tavoitteena oli kartoittaa työntekijöiden näkemyksiä sisarusryhmän toiminnasta ja lapsien oppimisesta. Työntekijöiden näkökulmien hyödyntäminen oli mielestäni perusteltua, sillä heillä on käytännön kokemuksia ryhmien toiminnasta. Tein kyselyyn avoimia kysymyksiä, jotta työntekijöiden omille ajatuksille jää tilaa. Vastauksista olisi lisäksi hyötyä esitteen tekemiseen. Tavoitteenani oli tuottaa helppolukuinen esite sisarusryhmän toiminnasta Vasaramäen päivähoitoyksikössä. Tekemässäni esitteessä kuvasin sisarusryhmän toimintaa ja siitä tuli taitetun A4:n kokoinen. Toimeksiantajani ensisijaisena tarkoituksena oli hyödyntää esitteitä muun muassa jakamalla niitä uusille asiakasperheille.

4.3 Kehittämishankkeen eteneminen

Kehittämishankkeeni alkoi toukokuun 2016 lopussa, kun valitsin opinnäytetöiden ideapankista minua kiinnostavan aiheen. Aiheiden joukossa oli toive kehittämishankkeesta liittyen päiväkodin sisarusryhmiin. Aihe herätti mielenkiintoni, sillä tiesin sisarusryhmistä etukäteen melko vähän. Tiesin sisarusryhmien muodostuvan eri-ikäisistä lapsista, mutta tämän enempää en niiden toiminnasta kuitenkaan tiennyt. Minua alkoi kiinnostaa, miten sisarusryhmien arki eroaa niin sanotusta tavallisesta, iän mukaan jaetuista päivähoitoryhmistä. Sisarusryhmien toimivuus ja tarpeellisuus herättivät minussa

paljon kysymyksiä, eikä internetistä löytynyt juuri ollenkaan tietoja kysymyksiini. Päätin valita kehittämishankkeeni aiheeksi sisarusryhmät, sillä aihe kuulosti minusta sopivan haastavalta ja mielenkiintoiselta.

Etsin internetin kautta päiväkoteja Turun kaupungin alueelta, joissa on sisarusryhmiä. Lähetin useille päiväkodeille tiedusteluita sähköpostilla, joissa kysyin, oliko päiväkodilla tarvetta sisarusryhmien kehittämishankkeelle ja olisivatko he kiinnostuneita opinnäytetyöyhteistyöstä. Turun kaupungin Vasaramäen päivähoitoyksikkö kiinnostui työelämä-lähtöisestä yhteistyöstä. Sovin päiväkodinjohtajan kanssa tapaamisen kesäkuun 2016 alkuun, jotta voisimme keskustella aiheesta lisää. Päivähoitoyksiköltä kerrottiin, että heillä on monia tarpeita, joista voisimme yhdessä miettiä mahdollista kehittämistehtävää.

Toimeksiantajani tapaamisessa keskustelimme ensin molempien odotuksista ja tarpeista kehittämishanketta kohtaan. Kerroin, että oma tavoitteeni oli ymmärtää sisarusryhmien toiminnasta lisää. Toimeksiantajani kertoi, että päiväkodissa toimii viisi sisarusryhmää. Toimeksiantajani mielestä sisarusryhmistä on valtavasti hyötyä lapsen oppimiselle, mutta niistä ei usein olla tietoisia. Toimeksiantajani kertoi, että sisarusryhmätoiminta on Turun kaupungin päiväkodeissa yleistynyt. Vaikka sisarusryhmiä onkin paljon, ryhmien toiminnasta kertovaa tietoa löytyy vähän. Toimeksiantajani koki, että tiedon puutteesta johtuen, sisarusryhmään hakeutuvilla perheillä on osittain virheellistä tietoa sisarusryhmistä. Perheille sisarusryhmän toiminta on osittain vierasta, eikä se ole valtakunnallisesti saanut näkyvyyttä. Toimeksiantajani mukaan ryhmien toiminnasta liikkuu jonkin verran huhupuheita ja oletamuksia. Keskusteluiden pohjalta päätimme, että tuotoksen tavoitteena olisi lisätä tietoisuutta sisarusryhmistä, jotta toiminta saisi näkyvyyttä. Toimeksiantajani toivoi, että yksikössä olisi sisarusryhmistä kertovia esitteitä. Esitettä tultaisiin jakamaan uusille asiakasperheille, jolloin perheet ymmärtäisivät ryhmien toiminnan. Ajattelimme esitteen olevan tarpeellinen ja toimiva viestinnän keino. Tehtäväkseni tuli tuottaa esite sisarusryhmän toiminnasta yhteistyössä Turun kaupungin Vasaramäen päivähoitoyksikön kanssa.

Seuraavana aiheenamme tarkensimme tuotoksen tavoitteet. Tuotoksen tavoitteena olisi lisätä ensisijaisesti perheiden ymmärrystä sisarusryhmistä. Sovimme, että esitteessä nostan esille sisarusryhmän hyödyt etenkin lapsen oppimisen näkökulmasta. Ensimmäisen tapaamisen päätteeksi sovimme uuden tapaamisen, jolloin keskittyisimme enemmän tuotoksen toteutustapoihin.

Kesäkuussa 2016 tapasin toimeksiantajani kanssa uudestaan, jolloin päätimme kehittämishankkeeni menetelmistä. Mietittyämme eri vaihtoehtoja, valitsimme kehittämismenetelmäksi kyselylomakkeen. Sovimme, että kyselylomakkeeseen valitsemani näkökulma painottaisi nimenomaan toiminnan hyötyjä, jolloin vastauksia pystyisi hyödyntämään esitteeseen. Päätimme kyselyn kohderyhmäksi päiväkodin sisarusryhmien työntekijät, joita yksikössä on 15. Valitsimme työntekijät kyselyyn vastaajiksi, sillä halusimme hyödyntää heidän asiantuntijuuttaan. Menetelmän valintaa puolsi joustavuus, sillä työntekijät pystyivät täyttämään kyselyn itselleen parhaaksi katsomanaan ajankohdana. Sovimme, että kyselyyn vastaamiseen olisi aikaa kaksi viikkoa, jotta työntekijät muistaisivat täyttää kyselyn, kun aikaa ei anneta liian paljon.

Kesäkuussa 2016 alkoi hankkeeni itsenäisen työstämisen vaihe, kun aloin etsimään sopivia kirjallisuuslähteitä tietoperustan kirjoittamista varten. Aloitin tietoperustan kirjoittamisen päättämällä sen rakenteen. Päädyin rajaamaan tietoperustan niin, että käsitelin ensin yleisesti lapsen oppimista ryhmässä. Tämän jälkeen siirryin kehittämishankkeeni varsinaiseen aiheeseen, eli sisarussuhteisiin ja sisarusryhmiin. Tietoperustan alustavan sisällysluettelon valmistuttua, aloitin varsinaisen tiedonhaun. Tiedonhaussa huomasin, että sisarusryhmistä oli tehty useita tutkimuksia. Tutkimuksissa osoitettiin mielenkiintoisia näkökulmia sisarussuhteista, jotka sopivat tietoperustaan rajaamaani teemaan. Löysin runsaasti aiheeseen liittyviä teoksia etenkin englanniksi, mikä teki tiedonhausta mielekästä ja sujuvaa. Tietoperustan lähteiksi valitsin enemmän kirjoja, jotta löytämäni tieto olisi luotettavampaa. Luotin tutkimusten tietoihin eniten, samoin suomenkielisiin teoksiin, kuten Liisa Keltikangas-Järvisen teoksiin. Internetistäkin löysin tietoa, mutta tieto oli enemmän mielipiteisiin pohjautuvaa, enkä voinut siten käyttää niitä lähteinä. Sain tietoperustan valmiiksi lokakuussa 2016.

Marraskuussa 2016 aloin tehdä kyselylomaketta työntekijöille. Kysymyksissä käsitelin sisarusryhmän oppimista sekä päivärytmiä, jotta vastausten näkökulma olisi hyödyksi esitteeseen. Kun sain kyselylomakkeen valmiiksi, tarkistin vielä, että kysymyksen asettelu tuki esitteeseen kaivattua näkökulmaa. Tein kysymyksistä avoimia kysymyksiä, sillä halusin vastaukset kirjoitettavan kokonaisilla lauseilla. Tavoitteenani oli, että saisin näin mahdollisimman monipuolisia vastauksia, joista olisi minulle hyötyä tuotoksen tekemiseen. Muotoilin kysymykset niin, että niissä halutaan Turun kaupungin Vasaramäen päivähoitoyksikön sisarusryhmien toimintatavat esiin. Kun kyselylomake oli valmis, lähetin sen ensin toimeksiantajalleni hyväksyttäväksi sähköpostilla marraskuussa 2016.

Tein lomakkeeseen vielä muutamia muutoksia, kunnes kävin yksikössä jakamassa valmiit kyselylomakkeet työntekijöille joulukuussa 2016. Kirjoitin kyselyn yhteyteen saatekirjeen, jossa kerroin hankkeen tavoitteista ja vastausten hyödyntämistavoista. Saatekirjeessä esittäydin ja kerroin, että kyselyyn sai vastata nimettömänä. Päädyin tähän, sillä yksittäisen työntekijän tunnistaminen vastauksista ei olisi oleellista. Anonymiteetillä halusin varmistaa, että mahdollisimman moni työntekijä vastaisi kyselyyn. Annoin kaksi viikkoa aikaa kyselyiden täyttämiseen ja sain 13 vastausta takaisin. Olin kyselyiden aikaan Vasaramäen päivähoitoyksikössä syventävien ammattiopintojen harjoittelussa. Olin työyhteisölle tuttu, joten työntekijät pystyivät kysymään minulta lisäkysymiä kyselyyn liittyen. Uskon, että tällä oli vaikutusta siihen, että sain melkein jokaisen työntekijän vastaamaan kyselyyn.

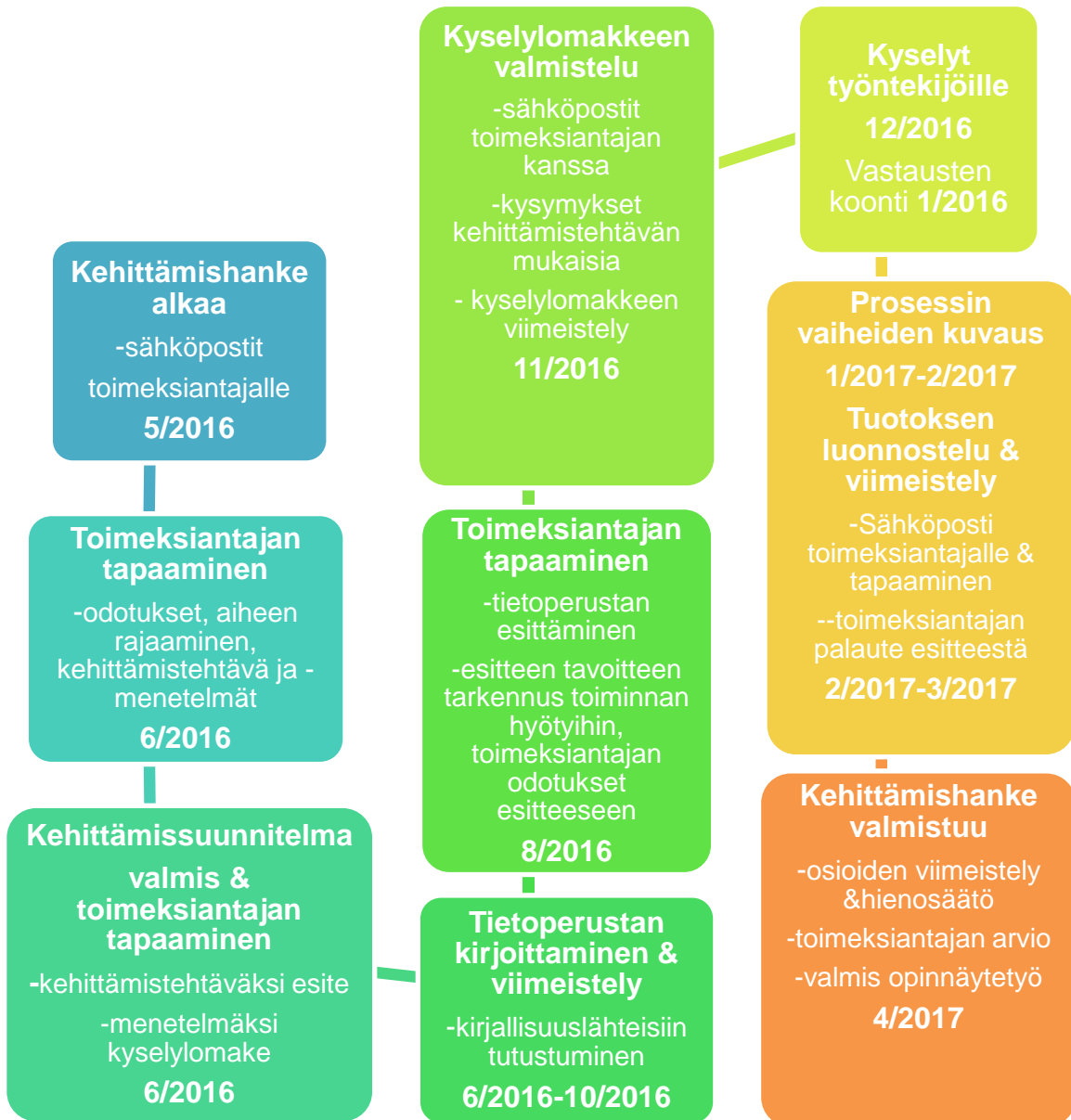
Tammikuussa 2017 siirryin vastausten raportointiin. Raportointivaiheessa kiinnitin erityistä huomiota saman- ja erityylinen näkökulmiin, jotta löytäisin vastauksista yhtäläisyyksiä. Aloitin vastausten raportoinnin lajittelemalla vastaukset kohta kohdalta omien kysymystensä alle, mikä auttaisi kokonaisuuksien hahmottamisessa. Vastausten koonti sujui mielekkäästi aikataulun mukaan ja työntekijöiden vastauksista oli paljon hyötyä. Helmi-maaliskuussa 2017 sain vastauksen koonnin valmiiksi ja siirryin tekemään tuotosta eli esitettä. Tuotoksen tekemiseen käytin apuna työntekijöiden vastauksia ja keräämääni teorian tietoa. Aloitin esitteen tekemisen kertaamalla tuotokselle asetetut tavoitteet, jotta tuotos vastaisi asetettuja tavoitteita. Aloin tiivistää esitteen kannalta oleellisia tietoja yhteen. Halusin luoda esitteeseen selkeän tarinan, jossa sisarusryhmän toiminta ja lapsen oppiminen ovat näkyvässä osassa. Pyrin selkeään kieliasuun ja viestintään, jotta toiminta olisi kuvattu mahdollisimman selkeästi, sisarusryhmän hyödyt esiin nostaen. Esitteen teemat muodostin yksikön sisarusryhmän perustietojen, lasten oppimiskokemusten sekä yksikön sisarusryhmien ympärille. Esitteen etusivulle valitsin yhdessä toimeksiantajani kanssa kuvan, joka löytyy myös yksikön omilta internetsivuilta. Esitteen etusivulle laitoin päiväkodin yhteystiedot ja sloganin ”meillä opitaan taitoja elämää varten”, jonka eräs työntekijä oli lapsen oppimisesta kuvannut. Esitteen värimaailmaksi valikoitui vihreä ja keltainen, jotka merkitsivät kasvua ja iloa.

Sain esitteen valmiiksi maaliskuun 2017 lopussa. Lähetin ensimmäisen version esitteestä sähköpostitse toimeksiantajalleni, jotta he voisivat miettiä parannusehdotuksia kuten sanamuotoja ja värejä. Yhteydenotolla halusin varmistaa, että esitteestä tulisi yksikön näköinen ja että he olisivat tuotoksen ulkoasuun tyytyväisiä. Sovimme toimeksiantajani kanssa samalla tapaamisen maaliskuuhun 2017. Tapaamisessa esitin teke-

mäni esitteen. Keskustelimme toimeksiantajani muutosehdotuksista, toiveista ja tunteuksista esitettä kohtaan. Toimeksiantajani oli pääosin tyytyväinen esitteeseen. Sain toimeksiantajaltani hyviä parannusehdotuksia, joita voisin esitteeseen muuttaa.

Muokkauksen jälkeen sain esitteen valmiiksi ja toimeksiantajani oli tyytyväinen sen ulkoasuun ja sisältöön. Tämän jälkeen etenin hankkeeni arviointiin maaliskuun lopussa 2017. Arvioinnin alussa kertosin hankkeeni alussa päätetyn kehittämistehtävän ja –menetelmät. Arvioin tavoitteideni toteutumista niin tuotoksen kuin työskentelyn näkökulmasta. Arvioin työskentelyssä käyttämiäni menetelmiä ja niiden tarkoituksenmukaisuutta. Työskentelyn arvioinnissa pohdin lähteiden käytön monipuolisuutta sekä omaa työskentelyäni kokonaisvaltaisesti koko hankkeen osalta. Pohdin, onnistuinko täyttämään toimeksiantajani odotukset tuotosta kohtaan sekä vastasiko esite yksikön tarpeita. Arvioinnin lopussa nostin esille muutaman idean uusista kehittämishankkeista. Arvioinnin kirjoittamisen jälkeen pohdin omaa ammatillista kasvuani, kirjoitin johdannon ja tiivistelmän. Koen, että johdannon ja tiivistelmän kirjoittaminen oli hyvä jättää viimeisiksi työvaiheiksi. Pystyin tällöin keskittymään hankkeeseeni kokonaisuutena.

4.4 Kehittämishankkeen aikataulutus

Kuvio 1. Kehittämishankkeen eteneminen.

5 SISARUSRYHMÄ TYÖNTEKIJÖIDEN KOKEMANA

Tässä luvussa kuvaan sisarusryhmän toimintaa työntekijöiden kokemana. Näkemykset pohjautuvat sisarusryhmistä tekemääni kyselyyn, johon yksikön sisarusryhmän työntekijät vastasivat. Kysymykset ovat raportin lopussa liitteenä.

5.1 Sisarusryhmä vastaa perheiden moniin tarpeisiin

Työntekijät kertoivat yksikön sisarusryhmien muodostuvan 1-5- vuotiasta lapsista. Ryhmissä on sekä biologisia sisaruksia että perheen ainoita lapsia. Sisarusryhmän asiakkaina on laaja kirjo erilaisia perheitä. Työntekijät kuvailevat, että ryhmä on suunnattu paitsi sisarusperheille myös yhden lapsen perheille. Sisarusryhmän asiakkaina on myös useamman lapsen perheitä, joiden lapsista ainoastaan yksi on päiväkotikäinen.

Päivähoitomuotona sisarusryhmän kerrotaan sopivan monille perheille, sillä se vastaa samanaikaisesti useiden perheiden tarpeisiin. Ryhmä vastaa sisarusperheen lasten turvallisuuden tarpeisiin. Oman sisaruksen läsnäolon kerrotaan helpottavan päiväkotiarkeen sopeutumista ja madaltavan kynnystä päivähoidon aloittamiseen. Etenkin pienelle lapselle sisarus auttaa uuteen elämänvaiheeseen totuttautumisessa. Sisarusryhmä vastaa ainoan lapsen yhteenkuuluvuuden tarpeisiin vähentämällä yksinäisyyden tunteita. Perheen ainoa lapsi saa tilaisuuden ikään kuin lainata sisaruksia päivähoitoaan. Lapselle saattaakin syntyä ryhmässään tunne, kuin hänellä olisi omia sisaruksia. Ainoa lapsi hyötty oppiessaan yhteistyötaitoja ja muiden huomioon ottamista. Kotiympäristö ei välttämättä tarjoa optimaalista ympäristöä näiden tärkeiden taitojen kehittymiseen.

Sisarusryhmä vastaa perheiden pysyvyyden tarpeisiin. Pysyvyyden tunne syntyy tutusta ja säännöllisestä ryhmän toiminnasta. Lapsi pysyy samassa ryhmässä esiopetusikään saakka ja tutustuu ryhmänsä aikuisiin ja lapsiin. Tuttu ryhmä on lapsen etu, sillä pysyvät ihmissuhteet ovat lapselle tärkeitä. Pitkät ihmissuhteet luovat raamit vanhempien ja työntekijöiden väliselle kasvatusyhteistyölle. Yhteistyön kerrotaan saavuttavan uudenlaisia mahdollisuuksia, kun perheet pysyvät samoina pitkään. Säännöllinen yhteistyö koetaan arvokkaaksi, sillä ennakoitavuus tuo eheyttä ryhmien varhaiskasvatukseen. Samalla luottamuksellinen ilmapiiri edistää työntekijöiden ja vanhempien välisiä keskusteluja.

5.2 Arki sisarusryhmässä

Sisarusryhmän päivä alkaa, kun vanhemmat tuovat lapsensa päiväkotiin. Aamu aloitetaan yhteisellä aamiaisella, jossa ryhmän lapset pääsevät näkemään toinen toisiaan. Aamupäivisin sisarusryhmissä toimitaan ikäryhmittäin pienryhmissä. Yhdestä kolmeen vuotiaille pienemmille lapsille järjestetään omaa pienryhmätoimintaa, samoin kolmesta viiteen vuotiaille isommille lapsille. Ryhmäjaot tehdään joustuen ja niissä huomioidaan lapsen yksilöllinen kehitys. Moni pienryhmä muodostuu luonnostaan eri-ikäisistä lapsista. Aamupalan syötyään pienemmät lapset jäävät sisälle aamupiiriin ja omiin pienryhmiinsä. Isommat lapset puolestaan siirtyvät aamiaisen jälkeen ulkoilemaan, osa ryhmistä vasta aamupiiriin pidettyään.

Isommat lapset siirtyvät ulkoiltuaan sisätiloihin, jossa järjestetään kulloisenkin teeman mukaista pienryhmätoimintaa. Pienemmät lapset siirtyvät vuorostaan pukemaan ja ulkoilemaan. Isompien pienryhmätoiminnan lopulla siirrytään päiväpiiriin. Pienemmät lapset tulevat ulkoiltuaan suoraan syömään, jonka jälkeen siirtyvät omille päiväunilleen. Pienten ruokailun jälkeen isommat lapset menevät ruokailuun, jonka jälkeen siirrytään päivälevolle. Päiväunien jälkeen on välipalan aika. Välipala syödään monessa ryhmässä aamiaisen tavoin yhdessä, tosin näin ei toimita joka ryhmässä. Välipalan jälkeen lapset pääsevät leikkimään omissa sisarusryhmissään. Sisarusryhmittäin toimiminen auttaa lapsia tutustumaan ja olemaan vuorovaikutuksessa eri-ikäisten kanssa. Iltapäiväleikkien päätteeksi siirrytään portaittain pukemaan ryhmän yhteiseen eteiseen, josta siirrytään ulkoilemaan.

Sisarusryhmät toteutuvat myös ulkoilussa, jossa lapset ovat vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. Eri-ikäisiä tavataankin pisimmillään iltapäivän yhteisessä ulkoilussa ja päivän siirtymätilanteissa. Iltapäivän leikit painottuvat vapaaseen leikkiin. Lapsen päivä sisarusryhmässä päättyy, kun vanhempi tulee hakemaan häntä päiväkodista. Moni työntekijä kokee, että sisarusryhmässä kohdataan sisaruksia riittävästi päivän tilanteissa. Jotkut puolestaan kokevat, että isompien ja pienempien lasten vuorovaikutusta mahdollistetaan vähemmän. Osa ryhmistä toteuttaaakin viikoittaisia sisaruspäiviä. Näinä päivinä isompien ja pienten lasten kohtaamisia on enemmän, sillä silloin toimitaan sisarusryhmäpainotteisesti.

Päivän kulun organisointi vaatii huolellista suunnittelua. Vasaramäen päivähoitoyksikössä lapsiryhmiä on paljon, joten on kiinnitettävä huomiota siirtymätilanteiden sujuvuuteen ja kommunikointiin ryhmien välillä. Ryhmien aikuisten välinen kommunikointi tulee olla toimivaa, jotta tiedonkulku onnistuisi. Moni sisarusryhmä toimii kahden sisarusryhmän tiiminä, jolloin työnjako sovitaan kuuden aikuisen kesken. Työnjaon hahmotamisessa auttavat viikkosuunnitelmat, joista ollaan valmiita myös joustamaan tarvittaessa. Kuuden aikuisen tiimeissä luottamuksen ja avoimen ilmapiirin ylläpitäminen on merkityksellisiä.

5.3 Sisarusryhmässä opitaan taitoja elämää varten

Lapset oppivat monipuolisia taitoja sisarusryhmässä. Erään näkökulman mukaan lapset oppivat sisarusryhmässä taitoja elämää varten. Lapsen kehitykselle hyödyllinen mallioppiminen on läsnä päivittäin toistuvissa vuorovaikutustilanteissa. Ryhmän yhteisellä aamiaisella opitaan muun muassa ruokailu- ja käytöstapoja. Lapset opettavat toisilleen huomaamattaan konkreettisia arjen taitoja, kuten haarukalla syömistä tai leivän voitelua. Lapset näkevät sosiaalisia toimintamalleja toisiltaan ja oppivat toteuttamaan niitä myös itse. Aikuisen toiminta on esimerkkinä lapselle. Etenkin kannustaminen, kehuminen ja toisen auttaminen ovat eteisen pukeutumistilanteessa toistuvia oppimisteemoja. Lapsi seuraa miten muut tilanteessa toimivat ja alkaa itse toimia samoin.

Pienryhmissä harjoitellaan kädentaitoja yhteisen pöydän ääressä. Lapsi jäljittelee taitavamman lapsen muovailun ja rakentamisen taitoja sekä saksilla leikkaamista. Toiminnassa lapsi kuulee samalla erilaista puhetta ryhmän aikuisilta ja lapsilta. Kerronnallisesti taitava lapsi kertoo kuulumisiaan pöydässä, jolloin pöytäseurueen lapset alkavat jäljitellä taitavan lapsen puhetaitoja ja sanavarastoa. Lapsen puhetaidot kehittyvät niin ikään kielellisistä lauluista ja loruista. Puhetaitojen ohella pienemmät lapset oppivat leikitaitoja isompien mallia seuraamalla. Isomman lapsen värikäs mielikuvitus rikastuttaa pienemmän lapsen ajattelua. Opetuksellisessa tilanteessa taitavampi osapuoli osoittaa esimerkillään, millaista yhteisleikki on. Vähitellen lapsen leikitaidot hioutuvat, kun hän siirtyy kokeilemaan yhteisleikkiä rinnakkaisleikin sijaan.

Esimerkin näyttäminen kasvattaa isomman lapsen maltillisuutta, sillä pienemmän tempo on hitaampi. Lapsi oppii hyväksymään erilaisuutta vuorovaikutustaitojensa kehittyessä. Lapsi oppii, että jokaisella on omanlaisensa tunteet ja temperamentti. Lapsella on motivaatiota olla iso, kun saa toimia esimerkkinä muille. Roolimallina oleva lapsi puo-

lestaan motivoi pienempää yrittämään tosissaan oppiakseen. Itseään taitavampi lapsi herättää ihailua pienemmässä lapsessa, jolle statuksen saavuttaminen on tärkeää.

5.4 Sisarusryhmän monet hyödyt

Sisarusryhmä onnistuu säilyttämään lapsiryhmän kokonaisuena, sillä ryhmävaihtoja tapahtuu harvoin. Lapsiryhmän tuntemus auttaa luomaan opetukseen pedagogisen jatkumon. Opetuksessa pystytään keskittymään toistuviin elementteihin, joka on lapsen kasvun kannalta tärkeää ja samalla mielekästä. Toistoista muodostuu lapsille ”meidän ryhmän juttuja”, joka vahvistaa lapsen ryhmään kuulumisen ja yhteisöllisyyden tunnetta. Ryhmien työntekijät pääsevät seuraamaan lapsen kehityskaarta pitkään, jolloin lapsen yksilöllisen kasvun tukemiseen pystytään kiinnittämään parempaa huomiota. Päivittäinen havainnointi helpottaa dokumentointityön tekemistä. Tämän myötä varhaiskasvatuskeskusteluiden pitäminen koetaan sujuvaksi ja mielekkääksi osaksi omaa työtä.

Mallioppiminen mielletään yhdeksi sisarusryhmän parhaimmista puolista. Työntekijöistä on ihailtavaa seurata lapsen nopeaa kehittymistä ryhmässään. Oppimisen nähdään kehittäväksi paitsi pienempää myös isompaa lasta. Havaintojen mukaan roolimallina olemisen nähdään kehittäväksi lapsen identiteettiä ja parantavan tämän minäkuva. Esi-kuvana oleminen auttaa lasta näkemään, kuinka paljon jo osaa pienempäänsä verrattuna. Isompi lapsi saa näkyvyyttä osaamisestaan, jolloin lapsen tyytyväisyys itseään kohtaan entisestään kasvaa.

Sisarusryhmässä pienryhmien muodostaminen koetaan toimivaksi. Pienryhmiä muodostetaan niin taito- kuin ikätasonkin mukaisin perustein. Erityisesti taitojen perusteella jaettujen jumpparyhmien katsotaan tukevan lapsen yksilöllistä kehitystä. Lahjakkaan kolmevuotiaan taidot saattavat riittää ikäistään vanhemman tasolle, jolloin lapsi hyötyy ollessaan itseään vanhempien lasten ryhmässä. Erään näkökulman mukaan, sisarusryhmä onnistuu peittämään lapsen kehityksellisiä haasteita. Tätä perustellaan eri kehitysvaiheissa olevilla lapsiryhmillä. Näkökulman mukaan lapsen kehitysviiveet eivät korostu liikaa eri-ikäisten lasten sisarusryhmässä. Erityisen tuen tarpeessa oleva lapsi voi hakeutua ryhmässään omantasaisen lapsen seuraan. Tällöin hänen ei tarvitse kokea erilaisuutta tai huonommuutta taidoista, joita hän vielä opettelee.

Työntekijät ovat kuulleet vanhempien olevan pääosin tyytyväisiä sisarusryhmän toimintaan. Sisarusperheet ovat kertoneet heille olevansa tyytyväisiä arjen sujumisesta, kun lapset voidaan tuoda samaan ryhmään. Yhteisen eteen koetaan selkeyttävän lapsen tuonti- ja hakutilanteita. Perheet ovat tyytyväisiä ryhmän säännöllisyyteen. Pysyvän ryhmän koetaan samalla lievittävän ryhmänvaihdoksiin liittyvää stressiä. Perheet ovat kertoneet pitävänsä pienryhmätoiminnasta, jossa toimitaan myös ikäryhmittäin. Pienryhmissä sisarukset voidaan jakaa eri ryhmiin, jotta he saavat myös yksilöllistä huomiota. Moni vanhempi huomaa mallioppimisen edistävän lapsen puheen kehitystä ja motorisia taitoja. Lapset puolestaan pitävät siitä, että sisarus on samassa ryhmässä. Lapsista on lisäksi mukava jutella pienemmistään ja viettää aikaa heidän kanssaan.

Työntekijät ovat kuulleet vanhemmilta pääosin positiivista palautetta. Samalla esiin on nostettu kehitettäviä asioita. Osa perheistä toivoo, että ryhmässä olisi enemmän samanikäisiä lapsia, jolloin lapsi tutustuisi enemmän omanikäisiin lapsiin. Osa vanhemmista kokee sisarusryhmän käytännöt välillä sekaviksi. Ryhmän työntekijöiden työnjako lapsiryhmien välillä vaihtelee, mikä aiheuttaa ajoittain hämmennystä vanhemmista.

Kuvio 2. Lapsen oppiminen sisarusryhmässä työntekijöiden näkökulmasta.

5.5 Työntekijöiden näkemysten vastaavuus Varhaiskasvatussuunnitelmaan

Uudessa Varhaiskasvatussuunnitelmassa 2016 on näkyvillä samoja teemoja kuin työntekijät sisarusryhmän toiminnasta edellä osoittavat. Varhaiskasvatus pohjautuu tukemaan lapsen kasvua ihmisyyteen. Sen pyrkimyksenä on opettaa lapselle oikeudenmukaisuutta, kunnioittamista ihmisiä ja ympäristöä kohtaan sekä ohjata lasta toimimaan eettisesti oikein. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on lisätä lapsen oma-aloitteisuutta. Toiminnan tulee kannustaa lasta oppimaan perusasioita kuten ruokailuun, hygieniaan ja pukeutumiseen liittyviä taitoja. Toiminnan lähtökohtana on työntekijöiden ja lasten toinen toisiltaan oppiminen. Lapsen perheidentiteettiä tulee tukea niin, että lapsi kokee perheensä arvokkaaksi. Kasvatusyhteistyön pyrkimyksenä on luottamuksen rakentuminen. Luottamuksen ansiosta lapsesta nouseva huoli on helpompi ottaa puheeksi. (Turun Varhaiskasvatussuunnitelma 2016, 19, 23, 29 & 33.)

Turun kaupungin Vasaramäen päivähoitoyksikön työntekijöiden näkemykset sisarusryhmästä osoittavat, että yksikön toiminta nojautuu vuoden 2016 valtakunnalliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan monilta osin. Kyselyjen vastauksiin pohjautuen sisarusryhmän koetaan opettavan lasta hyväksymään erilaisia ihmisiä. Ryhmän eri-ikäiset lapset innostavat läsnäolollaan oppimaan ja kokeilemaan. Yksikön toimintavoissa korostui myös lapsen perheidentiteetin tukeminen. Perheidentiteettiä yksikössä tukee perheiden eduksi toimiminen. Tästä esimerkkinä on sisarusperheiden lasten pääseminen samaan ryhmään.

6 KEHITTÄMISHANKKEEN ARVIOINTI

6.1 Tuotoksen arviointi ja yhteenveto

Opinnäytetyön arviointi kuuluu osaksi opinnäytetyön prosessia. Arvioinnissa arvioidaan ensin työn aihepiiriä, asetettujen tavoitteiden toteutumista sekä tuotoksen onnistumista. Näiden lisäksi arvioinnissa pohditaan, jäikö jokin tavoite saavuttamatta ja miksi näin kävi. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 154–155.) Kehittämishankkeen tehtävä oli tuottaa toimeksiantajaani hyödyttävä esite sisarusryhmän toiminnasta. Toiminnallisessa kehittämishankkeessa on oleellista, että toimintaa selkeytetään esimerkiksi esitteen muodossa (Vilkkä & Airaksinen 2003, 38). Tuotoksen tavoite oli lisätä ensisijaisesti perheiden tietoisuutta sisarusryhmistä. Esitteen tavoite oli auttaa päivähoitoon hakeutuvia perheitä ymmärtämään sisarusryhmän toimintaa ja sen hyötyjä. Esitteen tavoite oli samalla auttaa uuden työntekijän perehdyttämisessä sisarusryhmään ja olla hyödyksi koko työyhteisölle oman työnsä pohjana. Tiedonkeruumenetelmänä käytin kyselylomaketta, jossa kysyttiin sisarusryhmän toiminnan hyödyistä. Kyselylomake suunnattiin 15 sisarusryhmän työntekijälle, joista minulle palautettiin 13 lomaketta.

Tuotoksessa pysytään mielestäni hyvin aiheessa, sillä siinä kuvataan sisarusryhmän toimintaa. Sisarusryhmät toistuivat teoriaosiossa, kyselylomakkeessa ja esitteen teon vaiheessa. Mielestäni teemassa pitäytyminen selkeytti työskentelyä ja tuotoksen onnistumista. Pystyin pitämään tavoitteet ja toteutustavat mielessäni koko hankkeen ajan ja hanke etenikin hyvin niiden suuntaisesti. Valitsemani aihepiiri pysyi mielestäni selkeästi rajoissaan ja tiivistyi lopulta tarinaksi esitteeseen. Tuotoksessa keskityin tavoitteisiin nojautuen sisarusryhmän hyötyihin ja hyviin puoliin. Kirjoittaessani pohdin mielessäni, miksi sisarusryhmään pitäisi hakea, jotta viestintä pysyisi riittävän selkeänä. Esite antaa tähän hyvän vastauksen, niin kuin eräs työntekijä kuvaileekin ”täällä opitaan taitoja elämää varten”.

Mielestäni tuotos vastaa sille asetettuihin tavoitteisiin. Esitteessä kuvataan toimeksiantajani kaipaamat perustiedot siitä, millainen ryhmän toiminta-ajatus on. Esitteessä kuvailin, millaisille perheille sisarusryhmä sopii sekä millaista oppimista ryhmässä tapahtuu. Kehittämishankkeeni alussa toimeksiantajani kertoi näiden olevan asioita, joita perheet eivät hakiessaan ryhmään välttämättä tiedä. Tein esitteen positiivisesta näkökulmasta, mikä auttaa positiivisten mielikuvien luomista ja poistaa olettamuksia.

Sisarusryhmän toiminta on mielestäni osoitettu selkeästi niin, että siitä ymmärtää toiminnan perusajatuksen. Esitteen ensisijainen kohderyhmä olivat perheet. Esite palveleekin mielestäni hyvin perheiden tarpeita, niin tiedoiltaan kuin kieliasultaan. Selkeä kieliasu tekee esitteestä helppolukuisen ja ymmärrettävän. Ajattelin, että perheille yksinkertaisessa kieliasussa pitäytyminen lisäisi viestin selkeyttä. Selkeyttäminen auttaa mielestäni myös uuden työntekijän perehdyttämisessä sisarusryhmään. Mietin, että esite on avuksi etenkin sellaiselle uudelle työntekijälle, jolle sisarusryhmän toimintatavat ovat vieraita. Uusi työntekijä kaipaa osittain samoja tietoja kuin perheetkin, joten koen, että esite auttaa molempia ymmärtämisessä. Ajattelen, että esitteen luettuaan uuden työntekijän voisi olla jopa helpompi ymmärtää ryhmän ideologiaa ja sitoutua sisarusryhmän arvoihin.

Esitteen tuli olla hyödyksi myös koko työyhteisölle. Mielestäni Vasaramäen päivähoitoyksikön työyhteisö hyötyy esitteestäni monin tavoin. Esitettä voidaan paitsi jakaa uusille perheille, myös antaa jaettavaksi asiakasperheiden lähipiirille. Näin esitteen hyödyntämismahdollisuudet laajenevat. Perheiden lähipiiristä saattaisi hyvinkin löytyä sisarusryhmästä kiinnostuneita lapsiperheitä. Ajattelen, että esitteessä kuvattu sisarusryhmän luonne ja ryhmän perusajatus auttavat työntekijää palauttamaan mieleen toiminnan tarkoituksen. Esitteessä kuvataan selkeästi, kuinka eri-ikäisten lasten ryhmässä lapset oppivat toisiltaan monenlaisia taitoja. Esite voisikin motivoida työyhteisöä toimimaan entistä enemmän sisarusryhmittäin, jolloin oppiminen tehostuisi. Työntekijöiden vastauksissa korostui selkeästi, että lapsen oppiminen tehostuu, kun lapset pääsevät oppimaan ja opettamaan toisiaan.

Valmiissa esitteessä pääsevät vuorovaikutukseen sekä työntekijöiden ääni että teoria-tieto. Esitettä tehdessä huomasin, kuinka työntekijöiden näkökulma ja teorian tieto kohtasivat. Isoin yhtäläisyys näkyi työntekijöiden viittauksissa Vygotskyn teoriaan oppimisesta.

6.2 Työskentelyprosessin arviointi

Kehittämishankkeeni yhteistyö minun ja toimeksiantajani välillä oli mielestäni sujuvaa. Heti ensimmäisestä tapaamisesta lähtien onnistuimme luomaan luontevan vuorovaikutussuhteen. Hankkeeni eteni aikataulun mukaisesti ja siihen vaikutti molempien kiinnostus hankkeen onnistumisesta. Sain työskentelyprosessille hyvän lähtökohdan, mikä motivoi minua entisestään työn etenemisessä. Pidin toimeksiantajani odotuksia ja tar-

peita tuotosta kohtaan tärkeänä ja halusin heidän olevan tietoisia hankkeeni etenemisvaiheista. Hankkeeni etenemisvaiheissa pyrin ottamaan toimeksiantajani toiveet huomioon ja pidinkin heihin aktiivisesti yhteyttä. Yhteydenpidolla halusin varmistaa, että toimeksiantaja olisi tietoinen hankkeen vaiheista. Halusin toimeksiantajani olevan tyytyväinen tuotokseen, jotta esite olisi heidän tarpeitaan vastaava ja hyödyllinen. Opinnäytetyön onkin tärkeää olla ajankohtainen ja työelämälähtöinen (Vilkkä & Airaksinen 2003, 10).

Työskentelyprosessi toimeksiantajani kanssa oli vuorovaikutteista. Osaksi prosessia kuului sisarussuhteisiin liittyvään kirjallisuuteen tutustumista. Kirjallisten lähteiden suosiminen oli minulle tietoinen valinta, sillä halusin tietolähteiden olevan luotettavaa. Luotettavuutta nostivat löytämäni tutkimukset sisarussuhteista, joita löytyi kirjoista. Teoreettinen osuus painottuikin tästä syystä enemmän kirjalliseen materiaaliin. Sisarusten välisistä suhteista tehtyjä dokumentteja löysin netistä niukasti. Ihmisten kokemuksiin pohjautuvia sisaruskeskusteluja löysin yllättävän paljon, mutta niiden tietoa en voinut pitää luotettavana tai hyödyntää hankkeessani. Kirjallista osuutta tehdessäni huomasin, että aiheesta löytyi useita englanninkielisiä tutkimuksia. Pystyin hyödyntämään näiden tutkimusten tuloksia teoriaosuutta kirjoittaessani, sillä tutkimustuloksien aiheet sopivat omiin teemoihin. Mielestäni voin pitää vieraankielistä kirjallisuutta erityisen luotettavana, sillä tutkimusten tekemiseen on osallistunut useita nimekkäitä tutkijoita.

Kehitysmenetelmässä kohderyhmän, eli yksikön työntekijöiden, kyselyyn vastaaminen oli mielestäni hyvä valinta. Kohderyhmän valinnassa tulee miettiä, minkä vuoksi tietoa halutaan kerätä. Tärkeiksi valintaperusteiksi voi muodostua erilaiset tekijät kuten toimeksiantajan toive tai henkilöstön ammattiasema. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 39.) Halusin esitteen tekemiseen hyödyntää työyhteisön näkemyksiä, sillä heillä on runsaasti tietoa käytännön työstä sisarusryhmässä. Tiedonkeruumenetelmäksi valitsin kyselylomakkeen. Mielestäni tämä oli hyvä valinta, sillä kukin työntekijä pystyi täyttämään lomakkeen oman aikataulunsa mukaan, kuitenkin kahden viikon aikana. Kyselyn tehtävä oli palvella tuotosta ja siksi keskityinkin kysymyksissä hyötyjen äärelle. Muodostetut avoimet kysymykset toimivat mielestäni menetelmänä hyvin, sillä niiden avulla sain monipuolisia vastauksia. Kysely antoi mielestäni tarpeeksi tilaa kunkin vastaajan omalle kerronnalle, mikä auttoi minua ymmärtämään työntekijöiden näkemyksiä.

Opinnäytetyöprosessin ajalta nostetaan jatkotoimintaehdotuksia toimeksiantajan käyttöön muun muassa toiminnan kehittämistä. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 161). Hankkeeni lopussa työntekijöiden vastaukset ohjasivat minut miettimään uusia kehittämis-

hankkeita. Työntekijöiden vastauksissa kävi ilmi, että sisarusryhmässä lapsen kehitykselliset haasteet peittyvät. Havainnon luettuani jäin miettimään sisarusryhmän toimivuutta erityistä tukea tarvitsevien lasten kohdalla. Nykyään puhutaan inklusiosta eli erityisen tuen tarpeessa olevan lapsen siirtämisestä niin sanottuun tavalliseen lapsiryhmään. Työntekijöiden havaintoihin perustuen, oppimisen nähdään olevan tehokasta sisarusryhmässä. Näkemyksissä kuvattiin, että lapsen kehitykselliset haasteet eivät pääse erottumaan liikaa, pikemminkin lapsen kehityksen nähtiin menevän eteenpäin. Sisarusryhmässä inklusio voisi olla toimivaa, nojautuen työyhteisön esitettyihin argumentteihin. Mietin, että inklusion tutkiminen sisarusryhmässä voisi olla hyödyllinen ja uusi kehittämishanke. Tietoa voitaisiin hyödyntää sisarusryhmien toiminnan suunnitteluun, jossa huomioidaan erityislapsien tarpeet.

Työyhteisöjä hyödyttävä kehittämishanke voisi toisaalta liittyä sisarusryhmän työyhteisöihin. Useissa sisarusryhmissä toimitaan kahden sisarusryhmän tiiminä ja isommissa tiimeissä tiedonkulun ongelmat korostuvat. Työyhteisöjen toimivuudesta nousikin huoli useissa saamissani vastauksissa, vaikka varsinaisesti en tarkoituksella kehittämiskökulmaa etsinyt.

Tämän kehittämishankkeen raportoinnin myötä ymmärsin sisarusryhmän toiminnasta enemmän kuin osasin hankkeen alussa uskoa. Oppimista ja ymmärrystä tehostivat oma sekä toimeksiantajani kiinnostus aiheeseen ja esitteen onnistumiseen. Prosessin aikana onkin tärkeää kerätä palautetta, jottei arviointi ole yksipuolista (Vilkkä & Airaksinen 2003, 157). Keräsin palautetta tuotoksen työvaiheista suullisesti useilla tapaamisilla, mutta myös sähköpostitse. Toimeksiantajani teki hankkeeni arvioinnin myös kirjallisena, josta myös keskustelimme viimeisessä tapaamisessa huhtikuussa 2017. Toimeksiantajani osoitti olevansa tyytyväinen valmiiseen esitteeseen. Valmiista esitteestä sain kiitosta etenkin selkeästä kieliasusta ja kutsuvasta, siististä ulkoasusta. Toimeksiantajani aikoo ottaa esitteet käyttöön ja jakaa niitä uusille perheille. Mielestäni nämä ovat hyviä osoituksia siitä, että yhteistyö ja prosessi olivat onnistuneita.

6.3 Ammatillinen kasvu

Tärkeä osa ammatillista kasvua on taito esittää hyödyllistä tietoa, jossa käytäntö ja teoreettinen tieto yhdistyvät. Prosessi kehittää yhteistyökykyä, ajanhallintaa, kokonaisuuksien ymmärtämistä sekä kirjallista ja suullista ilmaisua. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 159–160.) Kehittämishankkeeni aikana tietämykseni sisarusryhmien toiminnasta kasvoi

paljon. Sisarusryhmien toiminnan ymmärtämisessä minua auttoi sisarusryhmässä tekemäni syventävien ammattiopintojen harjoittelu. Harjoittelujakson aikana näin käytännössä, kuinka sisarusryhmiä yksikössä toteutetaan. Teoriaosuudessa käsittelemissäni tutkimuksissa esitettiin lapsen oppisen tehostuvan ryhmässä, jonka myös itse huomasin toteutuvan päiväkodissa. Sain teoreettisiin tutkimuksiin perusteluita käytännöstä, mikä auttoi teoreettisen tiedon ja käytännön yhteensovittamisessa.

Yhteistyön ja viestinnän taitoni kehittyivät, kun pääsin tekemään yhteistyötä toimeksiantajani kanssa. Molemmat sitoutuivat hyvin rooleihinsa yhteistyössä ja pitivät tuotoksen onnistumista tärkeänä. Koen, että yhteistyö oli onnistunutta ja tasapuolista. Yhteistyöstä opin paljon etenkin sisarusryhmistä. Oppimistani tehosti toimeksiantajani kiinnostus ryhmien taustoista, joita toimeksiantajani minulle kertoi. Kirjallinen ilmaisuni prosessin edetessä parantui, kun ilmaisukykyäni harjaantui. Koen, että olen hyvä kirjoittamaan, kirjoittaminen on sujuvaa ja yksi vahvuuteni. Suullisessa ilmaisussa puolestaan koen kehittyneeni enemmän, joista esimerkkinä toimeksiantajani tapaamiset. Minun piti opetella kertomaan ajatukseni selkeästi, jotta toimeksiantajani ymmärtäisi, millaista esitettä olen ajatellut. Prosessin aikana opin selkeyttämään viestintääni.

Osana ammatillista kasvua pidetään ajanhallintaa ja osalla opinnäytetyötä tehdessä onkin ongelmia aikatauluttamisessa (Vilkka & Airaksinen 2003, 160). Itselleni aikatauluttamisesta tai ajanhallinnasta ei koitunut ongelmaa, sillä osaan suunnitella ja käyttää ajan tehokkaasti. Aikataulussa pysyminen auttoi minua etenemään hankkeessa. Työskentelyvaiheet tuntuivat sujuvan hyvin ja mielenkiintoni tekemiseen säilyi koko prosessin ajan. Kokonaisuutena koen, että hanke opetti minua ammatillisesti, sillä se kehitti kriittistä ajattelukykyäni ja lisäsi tietoisuuttani sisarusryhmistä.

LÄHTEET

Blair, L. 2011. Esikoinen, keskimäinen vai kuopus? Miten syntymäjärjestys ohjaa elämää. Soro, M. (suom.) Porvoo: Minerva Kustannus Oy.

Bourassa, D.; Treiman, B. & Kessler, B. 2001. Läheiset ja rakkaat sanat. Teoksessa Karila, K.; Alasuutari, M.; Hännikäinen, M.; Nummenmaa A R. & Rasku-Puttonen, H. (toim.)2006. Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Vastapaino.

Ensi- ja turvakotienliitto 2016. Sisarus ja vauva. Viitattu 14.9.2016 <http://www.ensijaturvakotienliitto.fi/liitto/haetko-apua/vauva-itkee/perhe/sisarus-ja-vauva/>.2015.

Gyekye, M. & Nikkilä, P. 2013. Arviointiympyrä-oppimisen mahdollisuudet näkyviin. Vantaa: Pedatieta Oy.

Howe, D. 1995. Attachment theory for social work practise. London: Macmillan Press Ltd.

Howes, C. 2009. Sosiaalisesti taitava lapsi. Teoksessa Nurmi, J-E.; Ahonen, T.; Lyytinen, H.; Lyytinen, P & Ruoppila, I. (toim.)2014. Ihmisen psykologinen kehitys. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Hytönen, J. 1985. Sisarusryhmäkokeilu. Helsinki: Suomen kaupunkiliitto.

Hännikäinen, M. & Rasku-Puttonen, H. 2001. Oppiminen lähikehityksen vyöhykkeellä. Teoksessa Karila, K.; Kinos, J. & Virtanen, J.(toim.)2001. Varhaiskasvatuksen teoriasuuntauksia. Jyväskylä: PS- kustannus.

Härkönen, U. 2013. Lasten osallisuus perustoiminnoissa. Teoksessa Heikka, J.; Fonsén, E. & Leinonen, J. (toim.)2015. Osallisuuden pedagogiikkaa varhaiskasvatuksessa. Tampere: Suomen Varhaiskasvatus ry.

Härkönen, U. & Kettukangas, T. 2014. Lasten osallisuus perustoiminnoissa. Teoksessa Heikka, J.; Fonsén, E. & Leinonen, J. (toim.)2015. Osallisuuden pedagogiikkaa varhaiskasvatuksessa. Tampere: Suomen Varhaiskasvatus ry.

Järvenpää 2014. Päiväkotihoido. Viitattu 13.9.2016 http://www.jarvenpaa.fi/-/P%C3%A4iv%C3%A4kotihoido_--/sivu.tmpl?sivu_id=5255.

Järvinen, K. & Mikkola, P. 2015. Oletko sä meidän kaa? Näkökulmia osallisuuteen ja yhteisöllisyyteen varhaiskasvatuksessa. Vantaa: Pedatieta Oy.

Kaulio, P. & Svennevig, H. 2006. Sisarus-rakkautta, vihaa, kateutta. Hämeenlinna: Minerva Kustannus Oy.

Keltikangas-Järvinen, L. 2000. Tunne itsesi, suomalainen. Helsinki: WSOY.

Keltikangas-Järvinen, L. 2012. Pienen lapsen sosiaalisuus. Helsinki: WSOY.

Keltikangas-Järvinen, L. 2015. Temperamentti-ihmisen yksilöllisyys. 5.painos. Helsinki: WSOY.

Korkeamäki, R-T. 2006. Lapset toistensa opettajina. Teoksessa Karila, K.; Alasuutari, M.; Hännikäinen, M.; Nummenmaa A R. & Rasku-Puttonen, H. (toim.)2006. Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Vastapaino.

Kyrönlampi-Kylmänen, T. 2010. Lapsen hyvä arki. Helsinki: Kirjapaja.

Laevers, Ferre. 2015. Lapsen sitoutuminen. Teoksessa Järvinen, K. & Mikkola, P. Oletko sä meidän kaa? Näkökulmia osallisuuteen ja yhteisöllisyyteen varhaiskasvatuksessa. (toim.)2015. Vantaa: Pedatieta Oy.

Matthis, I. 2006. Sisarusten väliset suhteet. Teoksessa Hansson, J. & Oscarsson, C. (toim.)2006. Onnellinen lapsuus. Helsinki: Otava.

Munter, H. 2002. Pienten lasten vertaissuhteet ja ystävyys. Teoksessa Helenius, A; Karila, K; Munter, H; Mäntynen, P. & Siren-Tiusanen, H (toim.)2002. Pienet päivähoidossa. Alle kolmivuotiaiden lasten varhaiskasvatuksen perusteita. Helsinki: WSOY.

Opetusalan Ammattijärjestö 2015. Ryhmänmuodostusohje. Viitattu 6.9.2016 <http://www.oaj.fi/cs/oaj/varhaiskasvatuslaki>.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016. Lapsiryhmän koko. Viitattu 15.9.2016 http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/vireilla_koulutus/varhaiskasvatus/liitteet/Kohti_varhaiskasvatuslakia2.pdf.

Parker, J. & Stimpson, J. 2004. Sisarussuhteet kilpailua ja rakkautta. Jänisniemi, L. & Tuomi, S.(suom.)2004. Helsinki: Otava.

Poikkeus, A-M. 2011. Itsesääätely sosiaalisten taitojen ja suhteiden perustana. Teoksessa Aro, T. & Laakso, M-L.(toim.)2011. Taaperosta taitavaksi toimijaksi: Itsesääätelytaitojen kehitys ja tukeminen. Porvoo: Niilo Mäki Instituutti.

Poikkeus, A -M. 1995. Sosiaalisesti taitava lapsi. Teoksessa Nurmi, J-E.; Ahonen, T.; Lyytinen, H.; Lyytinen, P & Ruoppila, I. (toim.)2014. Ihmisen psykologinen kehitys. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Pulkkinen, L. 2002. Mukavaa yhdessä- sosiaalinen alkupääoma ja lapsen sosiaalinen kehitys. Keuruu: PS-kustannus.

Renner, G. 2003. The development of communication with alternative means from Vygotsky's cultural-historical perspective. Teoksessa Grove, N. & Stephen von Tetzchner. (toim.)2003. Augmentative and alternative communication developmental issues. London: Whurr Publishers Ltd.

Scönbeck, E. 2009. Vanhin, nuorin vai katraan keskeltä: miten paikka sisarussarjassa vaikuttaa elämääsi? Takkula, K. (suom.) Helsinki: Kirjapaja.

Scönbeck, E. 2006. Sisarussuhteet ja ikäjärjestyksen merkitys. Teoksessa Hansson, J. & Oscarsson, C.(toim.)2006. Onnellinen lapsuus. Helsinki: Otava.

Smith, P. 2004. Siskon ja veljen välinen suhde. Teoksessa Jänisniemi, L. & Tuomi, S.(suom.) Sisarussuhteet kilpailua ja rakkautta. Helsinki: Otava.

Treiman, B.; Kessler, B. & Bourassa, D. 2001. Lapset toistensa opettajina. Teoksessa Karila, K.; Alasuutari, M.; Hännikäinen, M.; Nummenmaa A R. & Rasku-Puttonen, H. (toim.)2006. Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Vastapaino.

Turun Varhaiskasvatussuunnitelma 2013. Lapsen kasvu- ja oppimisympäristö. Viitattu 12.1.2017 http://www.turku.fi/sites/default/files/atoms/files/turun_varhaiskasvatussuunnitelma_2013.pdf.

Tynjälä, P. 1999. Oppiminen tiedon rakentamisena-konstruktivistisen oppimiskäsityksen perusteita. Helsinki: Kirjayhtymä Oy.

Webb, N. & Palincsar, A. 1996. Lapset toistensa opettajina. Teoksessa Karila, K.; Alasuutari, M.; Hännikäinen, M.; Nummenmaa A R. & Rasku-Puttonen, H. (toim.)2006. Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Vastapaino.

Wentzel, K R. 2003. Peer relationships, motivation, and academic performance at school. Teoksessa Dweck, C S. & Elliot, A J. (toim.)2005. Handbook of competence and motivation. New York: The Guilford Press.

Turun Varhaiskasvatussuunnitelma 2013. Pedagogisesti painottunut kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuus. Viitattu 26.10.2016
http://www.turku.fi/sites/default/files/atoms/files/turun_varhaiskasvatussuunnitelma_2013.pdf.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016. Varhaiskasvatus osana lapsen kasvun ja oppimisen polkua. Viitattu 20.2.2017
http://www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf.

Vasaramäen päivähoitoyksikkö 2017. Tervetuloa. Viitattu 5.2.2017
<https://blog.edu.turku.fi/vasaramaenphy/>.

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

Liite 1. Sisarusryhmä-kysely.

KYSELY VASARAMÄEN PÄIVÄHOITOYKSIKÖN TYÖNTEKIJÖILLE

Tarvittaessa voit jatkaa vastauksia kyselylomakkeen kääntöpuolelle. Merkitsethän tuolloin kysymyksen numeron vastauksen alkuun.

1. Mitä sisarusryhmällä mielestäsi tarkoitetaan?

2. Millaisiin perheiden tarpeisiin sisarusryhmä mielestäsi vastaa?

3. Mikä on mielestäsi parasta sisarusryhmän toiminnassa?/ Missä asioissa sisarusryhmä mielestäsi onnistuu?

4. Millaisissa tilanteissa lapset kohtaavat eri-ikäisiä lapsia päivän aikana?

5. Millaisia asioita koet lasten oppivan sisarusryhmässä?

6. Millainen on tyypillinen sisarusryhmän päivä? Kuvaile sisarusryhmän päivärytmiä.

7. Oletko kuullut ryhmäsi lapsilta tai heidän vanhemmiltaan ajatuksia sisarusryhmästä? Jos olet, niin millaisia?

KIITOS VASTAUKSISTASI! 😊

Liite 2. Sisarusryhmäesite Turun kaupungin Vasaramäen päivähoitoyksikössä.

Tervetuloa Vasaramäen päivähoidoyksikön **sisarusryhmään**

**"MEILLÄ OPITAAN TAITOJA
ELÄMÄÄ VARTEN"**

- ❖ Rakuunatie 56, 20740 Turku
- ❖ Päiväkodinjohtaja: Anja Vuorela
- ❖ 050-396 7156

Sisarusryhmät tutuksi

- ❖ Sisarusryhmässä lapset ovat iältään 1-5-vuotiaita
- ❖ Ajatuksena, että ryhmän lapset ovat kuin sisarusia toisilleen
- ❖ Lapselle pyritään takaamaan sama ryhmä esiopetuksen alkuun asti
- ❖ Sisarusryhmän lapset ja aikuiset oppivat tuntemaan toisensa
- ✓ turvallisuuden tunne kasvaa
- ✓ luottamus syvenee

Sisarusryhmät Rakuunatien päiväkodissa

- ❖ Päiväkodissa 5 sisarusryhmää: Mansikat, Herukat, Kirsikat, Puolukat ja Vaapukat
- ❖ Jokaisessa ryhmässä on yksi lastentarhanopettaja ja kaksi lastenhoitajaa
- ❖ Sisarusryhmissä pienryhmätoimintaa päivittäin, mallioppimista hyödyntäen
- ❖ Sisarusryhmät tekevät keskenään yhteistyötä rinnakkaisen sisarusryhmän kanssa

Sisarusryhmässä lapset oppivat ja opettavat

toinen toisiaan

Sosiaaliset
taidot

Leikkitaidot

Muiden
huomioon
ottaminen

Vuorovaikutus-
taidot

Eri-ikäisten
kanssa
toimiminen

Ruokailu- ja
käytöstavat

Maltillisuus